ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙ-
ΚΟΝ ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ.

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς Νικοκλέα περὶ βασιλείας.

Τοῦ αὐτοῦ Νικοκλῆς. ἢ συμμαχικός.

ΑΡΙΣΤΙΔΟΥ ΡΟΜΗΣ
ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

Venetiis. M D X L I X.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ ΛΟΓΟΣ ΠΑΡΑΙΝΕΤΙΚΟΣ.

Ἐν πολλοῖς μὲν ὦ Δημόνικε πολὺ διεστώσας εὑρήσομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας. πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν. οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι. καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε. τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας, οὐδ᾽ ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. ἡγούμενος οὖν πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους, καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους, τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητὰς, ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἱππόνικον συνηθείας. πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας, ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον. σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶ. καὶ σὺ μὲν ἀκμάζων φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν

φίλους τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν. ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται μὴ δι' ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι. διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες, ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες. μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι, καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι, καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν, καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν, ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἠδυνήθησαν. ἧς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον, οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι, κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε. πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον, ἢ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν. ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε. καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις, οἷς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει. πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα

δὲ δι' εὐγενείας ἐστὶ, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα. δυνατὰ καθιστῶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ, θαρσαλέως ὑπομένουσα. καὶ τὸν μὲν ὄκνον, ψόγον, τὸν δὲ πόνον, ἔπαινον ἡγουμένη. ῥᾴδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστιν ἔκ τε τῶν ἡρακλέους ἄθλων, καὶ τῶν θησέως ἔργων. οἷς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εὐδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἕξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων. οὐδὲ γὰρ ὀλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ ῥᾳθυμῶν, διετέλεσε τὸν βίον. ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαίρως ἠγάπα. ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητὸς, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος. οὐδὲ ταπεινῶς διῴκει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν καὶ μεγαλοπρεπὴς, καὶ τοῖς φίλοις κοινός. καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας, ἢ τοὺς τῷ γένει προσήκοντας. ἡγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑταιρείαν πολλῷ κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπον γένους, καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν. δεῖγμα δὲ τῆς ἱππονίκου φύσεως νῦν ἐξενηνόχαμεν.

πρὸς ὃ δεῖ ζῆν σε, ὥσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γενόμενον. αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων. ἡγοῦμαι δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφάμιλλος γενήσῃ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. οὕτω δὲ τὴν γνώμην ἀδύνατον διατεθῆναι, τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον. τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε. διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὧν ἄν μοι δοκοίης ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι. πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεούς, μὴ μόνον θύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων. ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ, τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως. οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν, καὶ τοῖς νόμοις ἐμμένειν. τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σαυτοῦ παῖδας. ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων, μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν συμφέροντα. τούτου δ' ἂν ἐπιτυγχά

νοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔπι πονεῖν δυνάμενος. μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε, μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου. τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. ἔθιζε σαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν, ἀλλὰ σύννουν, δι᾽ ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κόσμον. αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην. τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος. μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν. καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις. τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. τὰς ἡδονὰς θήρευε, τὰς μετὰ δόξης. τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν, ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου, κάκιστον. εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς κἂν ψευδεῖς ὦσιν, οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσιν, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. ἅπαντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων. κἂν γὰρ παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ. μάλιστα δ᾽ ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμώης. ἐὰν ἧς φιλομαθὴς, ἔσῃ καὶ πολυμαθής. ἃ μὲν ἐπίστασαι, διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις. ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν, καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαμβάνειν. κατανάλισκε τὴν ἐν

τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοΐαν, οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εὑρημένα συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν. ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ, πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω. τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει. τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει. σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον. μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους. αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μὴ δὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν, ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν. τῷ μὲν τρόπῳ γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος. ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις. οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ. τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μὴ δὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν. πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων. γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. ὑφ᾽ ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρὸν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης. ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι᾽ ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι᾽ ὧν εὐπορήσεις. τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχῃς

πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σαυτὸν ἁμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας. σὺ δὲ τοῖς τοιούτοις, ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν. σὺ δὲ τοῖς λυπηροῖς, ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς, καὶ σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς. μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας. δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρὰς τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως ξυμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαί σοί τε τῷ λέγοντι, κἀκείνοις τοῖς ἀκούουσιν. ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ κινδύνων διασώζων. ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὀμόσεις, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς. δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν. μηδένα φίλον ποιοῦ πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις. ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γιγνόμενος δὲ, πειρῶ διαμένειν. ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν. μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων, μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλε. τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενος, τὸ δεῖσθαι προσποιῇ. περὶ τῶν ῥητῶν, ὡς ἀπορρήτων ἀνακοίνου, μὴ τυχὼν μὲν

γὰρ οὐδὲν βλαβήσῃ, τυχὼν δὲ μᾶλλον τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπιστήσῃ. δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας. τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρήσῃ τοῖς φίλοις, ἂν μὴ περιμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῖς βοηθῇς. ὁμοίως αἰσχρὸν νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιΐαις, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας. πολλοὶ μὲν γὰρ ἀτυχοῦσι τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῇς μὴ δὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής. ἔστι γὰρ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων. παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν, κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος. πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν. ἔστι δὲ χρήματα μὲν, τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις, κτήματα δὲ, τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμέ-

νοις. τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκα, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτίσαι, καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω. μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς. κοινὴ γὰρ ἡ τύχη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει. καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρὰ ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη. κακοὺς εὖ ποιῶν, ὅμοια πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν. ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόντας, ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν, οἵ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες, τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσιν. ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαριζομένους, οὐκ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους. γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς, ἀλλὰ μὴ σεμνός. τῶν μὲν γὰρ τὸν ὑπεροπτικὸν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν, τῶν δὲ τὸν ὁμιλητικὸν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν. ὁμιλητικὸς δὲ ἔσῃ μὴ δύσερις ὢν, μὴ δὲ δυσάρεστος, μὴ δὲ πρὸς πάντας φιλόνεικος, μὴ δὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν. μὴ δ᾽ ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν. ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων. μὴ δὲ παρὰ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μὴ δὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαί-

ἔργον. τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν. μὴ δὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος. ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοὶ, ποιοῦντες μὲν, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες. μὴ δὲ φιλαίτιος ὢν, βαρὺ γάρ. μὴ δὲ φιλεπιτιμητὴς, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας. ἂν δέ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρὸς, ἐξανίστασο πρὸ μέθης. ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταυτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβάλλουσιν. ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνούντων, ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται, διαφθαρείσης τῆς διανοίας. ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν. αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας. πολλάκις γὰρ οὓς τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν. οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας. ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος. βουλευόμενος, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων. τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. περὶ ὧν ἂν αἰσχύνῃ παρρησιάσασθαι, βούλει δέ

περὶ τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις, ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος. οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε γνώμην αἰσθήσῃ, καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις. ὅταν τὸ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς ὑπὲρ τῶν αὑτοῦ διῴκησεν. ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων, οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψεις. καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν. μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἤθη. καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα. δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι, καὶ ζηλοῦν. ὥς τε συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν. πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων τρόπον. ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις. ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτοι, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος. πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο, μήτε συνηγόρει. δόξεις γὰρ καὶ

αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷάπερ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς. παρασκεύαζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δυνάμενον, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχειν. ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον. τοσούτῳ γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει. κἀκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέχουσι. πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει. μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φιλόπονος, τὴν δὲ ψυχὴν φιλόσοφος. ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστῃ τὰ συμφέροντα. πᾶν ὅτι ἂν μέλλῃς λέγειν. πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ. πολλοὺς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας. νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον. οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρής, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ἄμεινον σιγᾶν, ἢ λέγειν. χαῖρε μὲν ἐπὶ

τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ λυποῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν. γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις, ἐν μηδετέροις ὢν κατάδηλος. ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον, ἢ κίνδυνον. δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις, τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν. ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει καὶ ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης. τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι, πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν, ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις, ἀπένειμε. καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν. ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἐξενεγκεῖν, καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν. τὴν μὲν γὰρ τούτων χρείαν ῥᾳδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ συμβουλεύοντα μετ' εὐνοίας χαλεπῶς εὑρήσεις. ὅπως οὖν τὰ λοιπὰ μὴ παρ' ἑτέρου ζητῇς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὥσπερ ἐκ ταμιείου προφέρῃς, ᾠήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν, ὧν ἂν ἔχω σοι συμβουλεύειν. πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἣν ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. τῶν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν, ὥσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίρον

τας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας, ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. σὲ δὲ νομίζω τοὐναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην σου παιδείαν φιλοπονίᾳ. τὸν γὰρ αὑτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρεχθῆναι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς τὰς, ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γὰρ τῷ ῥᾳθυμεῖν καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν, εὐθὺς αἱ λῦπαι ταῖς ἡδοναῖς παραπεπήγασι. τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν ἑαυτοῦ βίον οἰκονομεῖν, ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς, καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι. κἀκεῖ μὲν πρότερον ἡσθέντες ὕστερον ἐλυπήθημεν. ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας, τὰς ἡδονὰς ἔχομεν. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ἔργοις, οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὡς τῆς τελευτῆς αἴσθησιν λαμβάνομεν. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον, οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονοῦμεν. ἐνθυμοῦ δὲ διότι τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν. εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν, τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν, ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας. πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φάσκοντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως. ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνῳ ψευδο-

μένους ἀποδοκιμάζομεν, ἦπου τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττομένους οὐ φαύλους εἶναι φήσομεν; δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας. ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα, καὶ δόξαν, καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἡγοῦμαι κἀκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους, καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. ζεὺς γὰρ ἡρακλέα καὶ τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῦθοι λέγουσι, καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν, ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. οἷς χρὴ παραδείγμασι χρωμένους ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν, καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴτι χρήσιμον εἰρήκασιν, ἀναγιγνώσκειν. ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν, οὕτω χρὴ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν. μόλις γὰρ ἄν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἁμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

περὶ

ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

ὁΙ μὲν εἰωθότες ὦ νικόκλεις ὑμῖν τοῖς βασιλεῦσιν ἐσθῆτας ἄγειν, ἢ χαλκὸν, ἢ χρυσὸν εἰργασμένον, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιούτων χρημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναι μοι καταφανεῖς, οὐδόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι. καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες, τῶν ὁμολογούντων καπηλεύειν. ἐγὼ δ' ἡγησαίμην ἂν ταύτην καλλίστην γενέσθαι δωρεάν, καὶ χρησιμωτάτην, καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοί τε δοῦναι, καί σοι λαβεῖν, εἰ δυνηθείην ὁρίσαι ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος, καὶ τίνων ἔργων ἀπεχόμενος, ἄριστ' ἂν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. τοὺς μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ παιδεύοντα, καὶ μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθαι τὴν ἡμέραν. ἔπειθ' οἱ νόμοι καθ' οὓς, ἕκαστοι πολιτευόμενοι τυγχάνουσιν. ἔτι δ' ἡ παρρησία, καὶ τὸ φανερῶς ἐξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἁμαρτίαις. πρὸς δὲ τούτοις, τινὲς καὶ τῶν ποιητῶν τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν. ὥστ' ἐξ ἁπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι, τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον. ἀλλ' οὓς μᾶλλον ἔδει τῶν ἄλλων παιδεύεσθαι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν κατα-

σταθῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ πλεῖ-
στοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ
συνόντες, πρὸς χάριν ὁμιλοῦσιν. τοιγάρτοι κύριοι
γενόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων
μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς
ἀφορμαῖς πεποιήκασιν, ὥστε πολλοὺς ἀμφισβη-
τεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἑλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν
ἰδιωτευόντων μὲν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν
τῶν τυραννευόντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀποβλέψωσιν
εἰς τὰς τιμὰς, καὶ τοὺς πλούτους, καὶ τὰς δυνα-
στείας, ἰσοθέους ἅπαντας νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μο-
ναρχίαις ὄντας. ἐπειδὰν δὲ ἐνθυμηθῶσι τοὺς φό-
βους, καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες εὕρωσι
τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχρῆν διεφθαρμένους, τοὺς
δὲ εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἐξαμαρτεῖν ἠναγκασμένους,
τοῖς δὲ ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν
ὁπωσοῦν ζῆν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον, ἢ μετὰ
τοιούτων συμφορῶν ἁπάσης τῆς ἀσίας βασιλεύειν.
ταύτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας, καὶ τῆς ταραχῆς αἴ-
τιόν ἐστιν. ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ἱερωσύνην παν-
τὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν. ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγ-
μάτων μέγιστόν ἐστι, καὶ πλείονος προνοίας δεόμε-
νον. καθ' ἑκάστην μὲν οὖν πρᾶξιν, ἐξ ὧν ἄν τις μάλι-
στα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν. καὶ τὰ μὲν ἀγα-
θὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν,
τῶν ἀεὶ παρόντων ἔργον ἐστὶ συμβουλεύειν. καθό-
λου δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὧν χρὴ στοχάζεσθαι,
καὶ περὶ ἃ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελ-

θεῖν. εἰ μὲν οὖν ἔσται τὸ δῶρον ἐξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέσεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν. πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἐμμέτρων ποιημάτων. καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων. ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν. συντιθέντων, μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχον. ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδειχθέντα, πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τό γ' ἐγχείρημα καλῶς ἔχει τὸ ζητεῖν τὰ παραλελειμμένα, καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἰδιώτας παιδεύοντες, ἐκείνους μόνους ὠφελοῦσιν. εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἂν ὠφελήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ἂν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πρᾳοτέρας ποιήσειεν. πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἐστίν. ἐὰν γὰρ τὸ κεφάλαιον, καὶ τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς παραλάβωμεν, ἐν ταῦτα ἀποβλέποντες ἄμεινον καὶ περὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἐροῦμεν. οἶμαι δὴ πάντας ἂν ὁμολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν τε δυστυχοῦσαν παῦσαι, καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι, καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι. τὰ γὰρ ἄλλα τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν συμπίπτοντα, τούτων ἕνεκα πρακτέον ἐστί. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους, καὶ περὶ τούτων βουλευσομένους μὴ ῥᾳθυμεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν ὅπως φρονιμώτερον διακείσον-

καὶ τῶν ἄλλων. δέδεικται γὰρ ὅτι τοιαύτας ἕξουσι τὰς βασιλείας, οἵας περ ἂν τὰς αὑτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. ὥς τε οὐδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν, ὡς τοῖς βασιλεῦσι τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν. ἅπασαι γὰρ αἱ πανηγύρεις, οὐθὲν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἄθλων, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθαι τὴν ἡμέραν. ὧν σὺ θυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως ὅσον περ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις τοσοῦτον, καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς, καὶ φρονιμωτέρους γίγνεσθαι, μηδεμίαν ἔχειν δύναμιν. μὴ δὲ καταγνῷς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρήκαμεν, αἷς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν, καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν πρὸς ἀρετὴν ὠφελήσαιμεν. ἀλλ' ὥς τε καὶ τῆς παιδεύσεως, καὶ τῆς ἐπιμελείας δυναμένης τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εὐεργετεῖν, οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε, καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἂν δύνῃ μεταπέμπου, καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων, μήτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἴου δεῖν ἀπείρως ἔχειν. ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατὴς γίγνου, τῶν δὲ μαθητής. καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν, τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτήν, τῶν δὲ μειζόνων ἀνταγωνιστήν. διὰ γὰρ τούτων τῶν γυμνασίων, τάχιστ' ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν

ὀρθῶς βασιλεύσοντας, καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοι-
κήσοντας. μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρα-
κληθείης, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο τοὺς χείρους τῶν βελ-
τιόνων ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμω-
τέροις προστάττειν. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐρρωμενεστέρως τὴν
τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσῃς, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν
σαυτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις. ἄρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦ-
θεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι ποιήσειν τῶν δεόντων.
πρὸς δὲ τούτοις. φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλό-
πολιν. οὔτε γὰρ ἵππων, οὔτε κυνῶν, οὔτε ἀνδρῶν,
οὔτε ἄλλου πράγματος οὐδενὸς, οἷόν τε καλῶς ἄρ-
χειν, ἢν μή τις χαίρῃ τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖ-
σθαι τὴν ἐπιμέλειαν. μελέτω σοι τοῦ πλήθους. καὶ
περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν,
γιγνώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων
πολιτειῶν, αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵ-
τινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι. καλῶς δὲ
δημαγωγήσεις. ἐὰν μήτε τὸν ὄχλον ὑβρίζειν ἐᾷς,
μήτε ὑβριζόμενον περιορᾷς, ἀλλὰ σκοπῇς, ὅπως
οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μη-
δὲν ἀδικηθήσονται. ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα
καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστί. τῶν προσταγ-
μάτων, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, κίνει καὶ μετατί-
θει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα. καὶ μάλιστα μὲν εὑ-
ρετὴς γίγνου τῶν βελτίστων. εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ
παρὰ τοῖς ἄλλοις καλῶς ἔχοντα. ζήτει νόμους τὸ
μὲν σύμπαν δικαίους. καὶ συμφέροντας, καὶ σφί-
σιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους. πρὸς δὲ τούτοις. οἵτινες

τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ δια-
λύσεις, ὡς οἷόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιήσου-
σι. ταῦτα γὰρ ἅπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς
κειμένοις νόμοις. τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθί-
στη κερδαλέας. τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους.
ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς, προθύμως ἔχω-
σι. τὰς κρίσεις ποιοῦ περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους
ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐναντίας ἀλ-
λήλαις. ἀλλ᾽ ἀεὶ ταὐτὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν γίγ-
νωσκε. καὶ γὰρ πρέπει, καὶ συμφέρει τὴν τῶν βα-
σιλέων γνώμην ἀμετακινήτως ἔχειν περὶ τῶν δι-
καίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους.
διοίκει τὴν πόλιν ὁμοίως, ὥσπερ τὸν πατρῷον οἶ-
κον. ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασι-
λικῶς, ταῖς δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἵν᾽ εὐδοκιμῇς
ἅμα, καὶ διαρκῇς. τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐνδείκνυ-
σο ἐν μηδεμιᾷ τῶν πολυτελειῶν, τῶν εὐθὺς ἀφα-
νιζομένων. ἀλλ᾽ ἔν τε τοῖς προειρημένοις, καὶ τῷ
κάλλει τῶν κτημάτων, καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐερ-
γεσίαις. τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐ-
τῷ τέ σοι παραμενεῖ καὶ, τοῖς, ἐπιγιγνομένοις πλέο-
νος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις. τὰ πε-
ρὶ τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν.
ἡγοῦ δὲ τοῦτο εἶναι θῦμα κάλλιστον, καὶ θεραπείαν
μεγίστην, ἐὰν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σεαυ-
τὸν παρέχῃς. μᾶλλον γὰρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους, ἢ
τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τί πα-
ρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς τῶν

τιμῶν τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθεστάταις, τοὺς εὐνουστάτους. φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι, καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. κήδου τῶν οἴκων τῶν ἰδιωτῶν. καὶ νόμιζε τοὺς δαπανωμένους ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν. καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν. ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστί. διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους, ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. ἅπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε, καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον. περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων, μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς εἰσάγοντας, ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας. τιμῶν γὰρ τοὺς τοιούτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. τοὺς φόβους ἐξαίρου τῶν πολιτῶν. καὶ μὴ βούλου περιδεὴς εἶναι τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσιν. ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σεαυτὸν διαθῇς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἕξεις. ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς. δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις ὅταν σοι καιρὸς ᾖ. δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ, τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων. ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας, καὶ νομίζειν ὑπὲρ

τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἄμεινόν σε βουλεύεσθαι. πολεμικὸς γίγνου, ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς. εἰρηνικὸς δὲ, τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν, οὕτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἥττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σεαυτὸν ἀξιώσειας. φιλονείκει μὴ περὶ ἁπάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν ἂν κρατήσαντί σοι μέλλει συνοίσειν. φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους, ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγινομένους. μεγαλόφρονας εἶναι νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἷοί τε εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ μετρίων μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι. ζήλου μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους. καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν ἁπάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων ἄρχῃς, ἀλλ' ἐὰν τοιοῦτος ὢν οἷον χρὴ καὶ πράττων, ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι, μετρίων ἐπιθυμῇς. καὶ μηδενὸς τούτων ἀπορῇς. φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας. μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις, ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς ὅτι πάντες οἱ μὴ σοὶ πλησιάζοντες, ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις νομιοῦσι, τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι. πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς πᾶν ὅτι ἂν ποιῇς, ἢ λέγῃς ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ

φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς ἔχῃς τοὺς συν-
δοκιμάσοντας. διόρα καὶ τοὺς τέχνῃ κολακεύον-
τας, καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ
πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. ἄκουε τοὺς
λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν
ἅμα τούς λέγοντας, ὁποῖοι καὶ τίνες εἰσι, καὶ περὶ
ὧν ἂν λέγωσι. ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς
ψευδῶς διαβάλλοντας, αἷσπερ τοὺς ἐξαμαρτά-
νοντας. ἄρχε σεαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ καὶ τῶν ἄλ-
λων. καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐὰν μηδε-
μιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν. ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπι-
θυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. μηδεμίαν συνου-
σίαν εἰκῇ προσδέχου, μὴ δ' ἀλογίστως. ἀλλ' ἐν ἐκεί-
ναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σεαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν
αὐτός τε ἐπιδώσεις, καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι
δόξεις. μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιού-
τοις, ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατὸν
ἐστί, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν. ἧς οὐδὲν μέρος
τοῖς πονηροῖς μέτεστι. νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστά-
τας εἶναι, μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνο-
μένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὑτοῖς ὄντες, μᾶλλον
σου τὴν γνώμην, ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι. λάνθανε
μὲν ἐὰν ἐπί τῳ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν. ἐν-
δείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. μὴ τοὺς μὲν
ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτά-
κτως, ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγ-
μα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων ὅτι τὸ τῆς πό-
λεως ἦθος ὅλης ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι. σημεῖον

ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομέ-
νους ὁρᾷς εὐπορωτέρους, καὶ σωφρονεστέρους γιγνο-
μένους, διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. περὶ πλείονος ποιοῦ
δόξαν καλὴν, ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ κατα-
λιπεῖν. ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δὲ ἀθάνατος. καὶ δόξῃ
μὲν χρήματα κτητὰ, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνη-
τή. καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίγνεται,
τὴν δὲ οὐκ οἷόν τε ἀλλ᾽ ἢ τοὺς διενεγκόντας κτή-
σασθαι. τρύφα μὲν ταῖς ἐσθῆσι, καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶ-
μα κόσμοις, καρτέρει δὲ ὡς χρὴ τοὺς βασιλεύοντας
ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν. ἵνα οἱ μὲν ὁρῶντες
διὰ τὴν ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ
δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐ-
τὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν, ἐπισκόπει τοὺς λόγους
ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ, καὶ τὰς πράξεις, ἵν᾽ ὡς ἐλαχίστοις
τοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτῃς. κράτιστον μὲν τῆς
ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν. ἐπειδὴ δὲ δυσκα-
ταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ καὶ μὴ πλεο-
νάζειν. αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐν-
δείαις, ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἰσχύουσιν. ἀστεῖος εἶναι
πειρῶ, καὶ σεμνός. τὸ μὲν γὰρ, τυραννίδι πρέπει,
τὸ δὲ, πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει. χαλεπώτα-
τον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ πραγμάτων. εὑρήσεις γὰρ
ὡς ἐπὶ πολὺ, τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχροὺς ὄν-
τας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι, ταπεινοὺς
φαινομένους. δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς
ἰδέαις ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἑκατέ-
ραις προσοῦσαν διαφεύγειν. ὅ τι ἂν ἀκριβῶς εἰδέ-

ναι δοῦλοι, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας.
ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ. τὸ μὲν γὰρ φι-
λοσοφεῖν τὰς ὁδούς σοι δείξει, τὸ δὲ ἐπ' αὐτῶν
τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι, δύνασθαί σε χρῆσθαι
τοῖς πράγμασι ποιήσει. θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ
τὰ συμπίπτοντα, καὶ τοῖς ἰδιώταις, καὶ τοῖς τυ-
ράννοις. ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς.
ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ. δεινὸν
ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν ἐθέλειν τινὰς ἀποθνήσκειν.
ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι. τοὺς δὲ βασιλέας
μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ
ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσιν. βούλου τὰς εἰκόνας
τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον, ἢ τοῦ σώματος κα-
ταλιπεῖν. μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν σεαυ-
τῷ καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν. ἢν δὲ ἀναγκασθῇς
κινδυνεύειν, αἱροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ
ζῆν αἰσχρῶς. ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς
βασιλείας. καὶ φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς
τιμῆς ταύτης ποιήσῃς. μὴ περιίδῃς τὴν σαυτοῦ
φύσιν ἅμα πᾶσαν διαλυθεῖσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ
σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς, πειρῶ τῆς
ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. μελέτα περὶ
καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῇς
ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἃ δ' ἂν σοι λογιζομέ-
νῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει.
ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. ἃ παισὶ
τοῖς σεαυτοῦ ἂν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμ-
μένειν ἀξίου. χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βελτίω

τούτων. σοφοὺς νόμιζε, μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας. ἀλλὰ τοὺς εὖ περὶ τῶν μεγίστων λέγοντας. μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δὲ ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, ὁμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους, καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς. ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως, καὶ τὰς συμφορὰς, καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἐπισταμένους, καὶ μὴ θαύμαζε εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων ἐστὶν, ἃ καὶ σὺ γιγνώσκεις. οὐδὲ γὰρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν, ἀλλ' ἠπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τῶν ἀρχόντων. οἱ μέν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δὲ ἀκηκόασιν. οἱ δὲ ἑτέρους ποιοῦντας ἑωράκασιν. ἔνια δὲ αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τοῖς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον, οὔτε ἄπιστον, οὔτ' ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδέν ἐστιν εὑρεῖν. ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον εἶναι χαριέστατον, ὃς ἂν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροῖσαι τὰ πλεῖστα δυνηθῇ, καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ κἀκεῖνό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῶν ποιημάτων, καὶ τῶν συγγραμμάτων, χρησιμώτατα μὲν ἅπαντες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γε αὐτὰ ἀκούουσιν. ἀλλὰ ταὐτὸ πεπόνθασιν, ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας. καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν ἅπαντες, πλησιάζειν δὲ οὐ βούλονται. ἀλ-

λὰ μᾶλλον αἱροῦνται συνεῖναι τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν, ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. σημεῖον δ' ἄν τις ποιήσαιτο τὴν ἡσιόδου, καὶ θεόγνιδος, καὶ φωκυλίδου ποίησιν. καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους συμβούλους γεγενῆσθαι τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων. ταῦτα δὲ λέγοντες αἱροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον, ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξειε καὶ τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἷς ἐκεῖνοι μάλιστα ἐσπούδασαν, ὁμοίως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν. ἥδιον γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης, ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶς πεποιημένων ἀκούσαιεν. καὶ τί δεῖ καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν, ὅλως γὰρ εἰ ἐθέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, εὑρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις, οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις, οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις, οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχοντας. καὶ δοκοῦντας καρτερικοὺς εἶναι, καὶ φιλοπόνους τοὺς τῶν δεόντων τι μὴ ποιοῦντας. ὥστε πῶς ἄν τις τοιούτοις, ἢ παραινῶν, ἢ διδάσκων, ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσκειεν, οἳ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, φθονοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἁπλοῦς δὲ ἡγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν, ὥστε οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἴσασιν. ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρου

οἱ δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι. βούλοιντο δ' ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον, ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι, καὶ σκέψασθαι περί τινος τῶν ἀναγκαίων. εὕροι δ' ἄν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνουσίαις λοιδοροῦντας, ἢ λοιδορουμένους. ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βουλευομένους, ἀλλ' εὐχομένους. λέγω δὲ ταῦτα οὐ κατὰ πάντων, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄντων. ἐκεῖνο δ' οὖν φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς, μὴ τοὺς ὠφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν, ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους. ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι. θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἁμίλλας. διὸ καὶ τὴν ὁμήρου ποίησιν, καὶ τοὺς πρώτους εὑρόντας τραγῳδίαν ἄξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων, ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. ὁ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς πολέμους τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν. οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν. ὥστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ θεατὰς γενέσθαι, τοιούτων οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων, δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκροωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν ἀφεκτέον. ἐκεῖνα δὲ γραπτέον καὶ λεκτέον, οἷς ὁρῶσι τοὺς ὄχλους χαίροντας. ταῦτα δὲ διῆλθον, ἡγούμενός σε δεῖν οὐχ ἕνα τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν

τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων, μηδὲ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς ἀνακρίνειν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν. ἄλλως τε ἐπειδὴ περὶ τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν διατρίβοντες, καὶ φασὶν, οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας. ἐκεῖνο δὲ πάντες ὁμολογοῦσιν ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον, ἐξ ἑκάστου τούτων γενέσθαι συμβουλεύεσθαι δυνάμενον. χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τὸ ὁμολογούμενον ἐλθόντα λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον. καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν τοὺς συμβουλεύοντας. εἰ δὲ μή, τοὺς καθόλου περὶ τῶν πραγμάτων λέγοντας. καὶ τοὺς μηδὲν γιγνώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκιμάζειν. δῆλον γὰρ ὡς ὁ μηδὲν ὢν αὐτῷ χρήσιμος, οὐδ' ἂν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειεν, τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας, καὶ δυναμένους ὁρᾶν πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ, καὶ θεράπευε. γιγνώσκων ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον, καὶ τυραννικώτατον ἁπάντων κτημάτων ἐστίν. ἡγοῦ δὲ τούτους σοὶ μεγίστην ποιήσειν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἂν τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστα ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν. ἐγὼ μὲν οὖν ἅτε γιγνώσκω παρῄνεσα, καὶ τιμῶ σε τούτοις, οἷς τυγχάνω δυνάμενος. βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοι δωρεάς.

δωρεὰς. ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων, ἢ πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἷς ἐὰν σφόδρα χρήσῃ, καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλίπῃς, οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Η ΣΥΜΜΑΧΙΚΟΣ.

Εἰσί τινες, οἳ δυσκόλως ἔχουσι πρὸς τοὺς λόγους, καὶ διαμέμφονται τοὺς φιλοσοφοῦντας. καὶ φασὶν αὐτοὺς οὐκ ἀρετῆς, ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα ποιεῖσθαι τὰς τοιαύτας διατριβάς. ἡδέως ἂν οὖν πυθοίμην τῶν οὕτω διακειμένων, διὰ τί τοὺς μὲν εὖ λέγειν ἐπιθυμοῦντας ψέγουσι. τοὺς δ' ὀρθῶς πράττειν βουλομένους ἐπαινοῦσιν. εἰ γὰρ αἱ πλεονεξίαι λυποῦσιν αὐτοὺς· πλείους καὶ μείζους ἐκ τῶν ἔργων, ἢ τῶν λόγων εὑρήσομεν γιγνομένας. ἔπειτα κἀκεῖνο ἄτοπον, εἰ λέληθεν αὐτοὺς, ὅτι τὰ περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβοῦμεν. καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀσκοῦμεν, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἐπιτηδεύομεν, οὐχ ἵνα τῶν ἄλλων ἔλαττον ἔχωμεν, ἀλλ' ὅπως ἂν ὡς μετὰ πλείστων ἀγαθῶν τὸν βίον διάγωμεν, ὥστε οὐ κατηγορητέον τούτων τῶν πραγμάτων ἐστὶν, δι' ὧν ἄν τις μετ' ἀρετῆς πλεονεκτήσειεν. ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν περὶ τὰς πράξεις ἐξαμαρτανόντων, ἢ τοῖς λόγοις ἐξαπατώντων, καὶ μὴ δικαίως χρωμένων αὐτοῖς.

θαυμάζω δὲ τῶν ταύτην τὴν γνώμην ἐχόντων, ὅπως οὐ καὶ τὸν πλοῦτον, καὶ τὴν ῥώμην. καὶ τὴν ἀνδρίαν κακῶς λέγουσιν. εἴπερ γὰρ διὰ τοὺς διαπταίοντας καὶ ψευδομένους πρὸς τοὺς λόγους χαλεπῶς ἔχουσι, προσήκει καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς αὐτοὺς ἐπιτιμᾶν. φανήσονται γάρ τινες καὶ τῶν ταῦτα κεκτημένων ἐξαμαρτάνοντες, καὶ πολλοὺς διὰ τούτων κακῶς ποιοῦντες. ἀλλὰ γὰρ οὐ δίκαιον, οὐδ᾽ εἴ τινες τοὺς ἀπαντῶντας τύπτουσιν, τῆς ῥώμης κατηγορεῖν. οὔτε διὰ τοὺς ἀποκτιννύντας, τὴν ἀνδρίαν λοιδορεῖν, οὐθ᾽ ὅλως τὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν ἐπὶ τὰ πράγματα μεταφέρειν. ἀλλ᾽ αὐτοὺς ἐκείνους ψέγειν, ὅσοι τοῖς ἀγαθοῖς κακῶς χρῶνται. καὶ τοῖς ὠφελεῖν δυναμένοις, τούτοις βλάπτειν τοὺς συμπολιτευομένους ἐπιχειροῦσι. νῦν δ᾽ ἀμελήσαντες τοῦτον τὸν τρόπον περὶ ἑκάστου διορίζεσθαι, πρὸς ἅπαντας τοὺς λόγους δυσκόλως διάκεινται. καὶ τοσοῦτον διημαρτήκασιν, ὥστε οὐκ αἰσθάνονται τοιούτῳ πράγματι δυσμενῶς ἔχοντες. ὃ πάντων τῶν ὄντων ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει πλείστων ἀγαθῶν αἴτιον ἐστι. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις, οἷς ἔχομεν. οὐδὲν τῶν ἄλλων ζώων διαφέρομεν. ἀλλὰ πολλῶν καὶ τῷ τάχει, καὶ τῇ ῥώμῃ, καὶ ταῖς ἄλλαις εὐπορίαις καταδεέστεροι τυγχάνομεν ὄντες, ἐγγενομένου δ᾽ ἡμῖν τοῦ πείθειν ἀλλήλους, καὶ δηλοῦν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ ὧν ἂν βουληθῶμεν, οὐ μόνον τοῦ θηριωδῶς ζῆν ἀπηλλάγημεν, ἀλλὰ καὶ συνελθόντες

πόλεις ᾠκίσαμεν· καὶ νόμους ἐθέμεθα. καὶ τέχνας
εὕρομεν. καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ δι' ἡμῶν μεμηχα-
νημένα, λόγος ἡμῖν ἐστὶν ὁ συγκατασκευάσας. οὗ-
τος γὰρ καὶ περὶ τῶν δικαίων, καὶ περὶ τῶν
ἀδίκων, καὶ τῶν αἰσχρῶν καὶ τῶν καλῶν ἐνομο-
θέτησεν. ὧν μὴ διαταχθέντων, οὐκ ἂν οἷοί τε ἦμεν
οἰκεῖν μετ' ἀλλήλων, τούτῳ καὶ τοὺς κακοὺς ἐξε-
λέγχομεν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐγκωμιάζομεν. διὰ
τούτου τούς τε ἀνοήτους παιδεύομεν, καὶ τοὺς
φρονίμους δοκιμάζομεν. τὸ γὰρ λέγειν ὡς δεῖ, τοῦ
φρονεῖν εὖ μέγιστον σημεῖον ποιούμεθα. καὶ λόγος
ἀληθὴς, καὶ νόμιμος, καὶ δίκαιος, ψυχῆς ἀγαθῆς,
καὶ πιστῆς εἴδωλόν ἐστι. μετὰ τούτου καὶ περὶ
τῶν ἀμφισβητησίμων ἀγωνιζόμεθα. καὶ περὶ τῶν
ἀγνοουμένων σκοπούμεθα. ταῖς γὰρ πίστεσιν αἷς
τοὺς ἄλλους λέγοντες πείθομεν, ταῖς αὐταῖς
ταύταις καὶ περὶ τῶν ἄλλων βουλευόμενοι χρώ-
μεθα. καὶ ῥητορικοὺς μὲν καλοῦμεν. τοὺς ἐν τῷ
πλήθει λέγειν δυναμένους. εὐβούλους δὲ νομίζο-
μεν, οἵτινες ἂν αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς ἄριστα περὶ τῶν
πραγμάτων διαλεχθῶσιν. εἰ δὲ δεῖ συλλήβδην
περὶ τῆς δυνάμεως ταύτης εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν φρο-
νίμως πραττομένων εὑρήσομεν ἀλόγως γιγνόμε-
νον. ἀλλὰ καὶ τῶν ἔργων καὶ τῶν διανοημάτων
ἁπάντων ἡγεμόνα τὸν λόγον ὄντα. καὶ μάλιστα χρω-
μένους αὐτῷ τοὺς πλεῖστον νοῦν ἔχοντας. ὥστε τοὺς
τολμῶντας βλασφημεῖν περὶ τῶν παιδευόντων
καὶ φιλοσοφούντων, ὁμοίως ἄξιον μισεῖν, ὥσπερ

τοὺς εἰς τὰ τῶν θεῶν ἤδη ἐξαμαρτάνοντας. ἐγὼ δ' ἀποδέχομαι μὲν πάντας τοὺς λόγους· καὶ κατὰ μικρὸν ἡμᾶς ὠφελεῖν δυναμένους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καλλίστους ἡγοῦμαι καὶ βασιλικωτάτους, καὶ μάλιστα πρέποντας ἐμοί, τοὺς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ τῶν πολιτειῶν παραινοῦντας, καὶ τούτων αὐτῶν ὅσοι διδάσκουσι τούς τε δυναστεύοντας, ὡς δεῖ τῷ πλήθει χρῆσθαι. καὶ τοὺς ἰδιώτας, ὡς χρὴ πρὸς ἄρχοντας διακεῖσθαι. καὶ γὰρ τούτων ὁρῶ τὰς πόλεις εὐδαιμονεστάτας καὶ μεγίστας γιγνομένας. τὸν μὲν οὖν ἕτερον λόγον ὡς χρὴ τυραννεῖν, ἰσοκράτους ἠκούσατε. τὸν δὲ ἐχόμενον, ἃ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀρχομένους, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. οὐχ ὡς ἐκεῖνον ὑπερβαλούμενος, ἀλλ' ὡς προσῆκόν μοι περὶ τούτων μάλιστα διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. εἰ μὲν γὰρ ἐμοῦ μὴ δηλώσαντος ἃ βούλομαι ποιεῖν ὑμᾶς, διαμαρτάνοιτε τῆς ἐμῆς γνώμης, οὐκ ἂν εἰκότως ὑμῖν ὀργιζοίμην. εἰ δὲ προειπόντος ἐμοῦ μηδὲν γίγνοιτο τοιοῦτον, δικαίως ἂν ἤδη τοῖς μὴ πειθομένοις μεμφοίμην. ἡγοῦμαι δ' οὕτω ἂν μάλιστα παρακαλέσαι καὶ προτρέψαι πρὸς τὸ μνημονεύειν ὑμᾶς τὰ ῥηθέντα, καὶ πειθαρχεῖν αὐτοῖς, οὐκ εἰ περὶ τὸ συμβουλεύειν μόνον γενοίμην, καὶ ταῦτ' ἀπαριθμήσας ἀπαλλαγείην. ἀλλ' εἰ προσεπιδείξαιμι. πρῶτον μὲν τὴν πολιτείαν τὴν παροῦσαν ὡς ἀξιόν ἐστιν ἀγαπᾶν, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀνάγκην, οὐδ' ὅτι πάντα τὸν χρόνον μετὰ ταύτης οἰκοῦμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ βελτί-

στι τῶν ἄλλων πολιτειῶν ἐστιν. ἔπειθ' ὡς ἐγὼ ταύτην ἔχω τὴν ἀρχὴν οὐ παρανόμως, οὐδ' ἀλλοτρίαν. ἀλλ' ὁσίως καὶ δικαίως, καὶ διὰ τοὺς ἐξ ἀρχῆς προγόνους, καὶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ δι' ἐμαυτόν. τούτων γὰρ προαποδειχθέντων, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ αὐτὸς αὑτοῦ καταγνώσεται τὴν μεγίστην ζημίαν, ἐὰν μὴ πειθαρχῇ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ συμβουλευθεῖσι καὶ προσταχθεῖσι. περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν, ἐντεῦθεν γὰρ ὑποθέμενος ἠρξάμην, οἶμαι πᾶσι δοκεῖν δεινότατον μὲν εἶναι, τὸ τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσθαι τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηρούς· δικαιότατον δὲ, τὸ διορίζεσθαι περὶ τούτων. καὶ μὴ τοὺς ἀνομοίους τῶν ὁμοίων τυγχάνειν. ἀλλὰ καὶ πράττειν, καὶ τιμᾶσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστους. αἱ μὲν τοίνυν ὀλιγαρχίαι καὶ δημοκρατίαι τὰς ἰσότητας τοῖς μετέχουσι τῶν πολιτειῶν ζητοῦσι. καὶ τοῦτο εὐδοκιμεῖ παρ' αὐταῖς, ἐὰν μηδ' ἕτερος ἑτέρου δύνηται πλέον ἔχειν. ὃ τοῖς πονηροῖς συμφέρον ἐστίν. αἱ δὲ μοναρχίαι, πλεῖστον μὲν νέμουσι τῷ βελτίστῳ. δεύτερον δὲ τῷ κατ' ἐκεῖνον, τρίτον δὲ καὶ τέταρτον, καὶ τοῖς ἄλλοις κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. καὶ ταῦτα, εἰ μὴ πανταχοῦ καθέστηκεν, ἀλλὰ τό γε βούλημα τῆς πολιτείας τοιοῦτόν ἐστι. καὶ μὴν εἰ δεῖ διορᾶν καὶ τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰς πράξεις, ἅπαντες ἂν τὰς τυραννίδας μᾶλλον ὁμολογήσαιεν. καίτοι τίς οὐκ ἂν δέξαιτο τῶν εὖ φρονούντων, τοιαύτης πολιτείας μετέχειν, ἐν ᾗ μὴ διαλήσει χρηστὸς ὢν μᾶλλον ἢ φέ-

ρεσθαι μετὰ τοῦ πλήθους, μὴ γιγνωσκόμενος ὁποῖός τις ἐστίν. ἀλλὰ μὴν καὶ πρᾳοτέραν τοσούτῳ, καὶ δικαιοτέραν δικαίως ἂν αὐτὴν κρίνοιμεν, ὅσῳπερ ῥᾷόν ἐστιν ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμῃ προσέχειν τὸν νοῦν μᾶλλον, ἢ πολλαῖς διανοίαις καὶ παντοδαπαῖς ζητεῖν ἀρέσκειν. ὅτι μὲν οὖν ἡδίων ἐστὶ καὶ πρᾳοτέρα καὶ δικαιοτέρα, διὰ πλειόνων μὲν ἄν τις ἀποδείξειεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων συνιδεῖν ῥᾴδιόν ἐστι. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὅσον αἱ μοναρχίαι καὶ πρὸς τὸ βουλεύσασθαι, καὶ πρὸς τὸ πρᾶξαί τι τῶν δεόντων διαφέρουσιν, οὕτως ἂν κάλλιστα θεωρήσαιμεν, εἰ τὰς μεγίστας τῶν πράξεων παρ᾽ ἀλλήλας τιθέντες, ἐξετάζειν ἐπιχειρήσαιμεν αὐτάς. οἱ μὲν τοίνυν κατ᾽ ἐνιαυτὸν εἰς τὰς ἀρχὰς εἰσιόντες, πρότερον ἰδιῶται γίγνονται, πρὶν αἰσθέσθαι τι τῶν τῆς πόλεως, καὶ λαβεῖν ἐμπειρίαν αὐτῶν. οἱ δ᾽ ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπιστατοῦντες, ἢν καὶ τὴν φύσιν καταδεεστέραν ἔχωσιν, ἀλλ᾽ οὖν ταῖς γε ἐμπειρίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχουσιν. ἔπειτα οἱ μὲν πολλῶν καταμελοῦσιν, εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες. οἱ δ᾽ οὐδενὸς ὀλιγωροῦσιν. εἰδότες ὅτι δεῖ πάντα δι᾽ αὑτῶν γίγνεσθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις, καὶ ταῖς δημοκρατίαις, διὰ τὰς πρὸς σφᾶς αὐτοὺς φιλοτιμίας, λυμαίνονται τοῖς κοινοῖς. οἱ δ᾽ ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντες, οὐκ ἔχοντες ὅτῳ φθονήσουσι, περὶ ἁπάντων, ὡς οἷόν τ᾽ ἐστὶ τὰ βέλτιστα πράττουσιν. ἔπειτα οἱ μὲν ὑστεροῦσι τῶν πραγμάτων. τὸν μὲν

γὰρ πλεῖστον χρόνον, ἐν τοῖς ἰδίοις διατρίβουσιν. ἐπειδὰν δὲ εἰς τὰ συνέδρια συνέλθωσιν, πλεονάκις ἄν τις αὐτοὺς εὕροι διαφερομένους, ἢ κοινῇ βουλευομένους. οἱ δ' οὔτε συνεδρίων, οὔτε χρόνων αὐτοῖς ἀποδεδειγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὄντες, οὐκ ἀπολείπονται τῶν καιρῶν. ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῷ δέοντι πράττουσιν. ἔτι δ' οἱ μὲν, πρὸς ἀλλήλους δυσμενῶς ἔχουσι. καὶ βούλοιντ' ἂν καὶ τοὺς πρὸ αὐτῶν ἄρχοντας, καὶ τοὺς ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς κάκιστα διοικῆσαι τὴν πόλιν, ἵν' ὡς μεγίστην δόξαν αὐτοὶ λαμβάνωσιν. οἱ δὲ, διὰ παντὸς τοῦ βίου κύριοι τῶν πραγμάτων ὄντες, εἰς πάντα τὸν χρόνον καὶ τὰς εὐνοίας ὁμοίως ἔχουσι. τὸ δὲ μέγιστον πάντων, τοῖς γὰρ κοινοῖς οἱ μὲν ὡς ἰδίοις, οἱ δὲ ὡς ἀλλοτρίοις προσέχουσι τὸν νοῦν. καὶ συμβούλοις χρῶνται περὶ αὐτῶν, οἱ μὲν τῶν ἀστῶν, τοῖς τολμηροτάτοις, οἱ δ' ἐξ ἁπάντων ἐκλεξάμενοι, τοὺς φρονιμωτάτους. καὶ τιμῶσιν οἱ μὲν τοὺς ἐν τοῖς ὄχλοις εἰπεῖν δυναμένους, οἱ δὲ τοὺς χρῆσθαι τοῖς πράγμασιν ἐπισταμένους, οὐ μόνον δ' ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις καὶ τοῖς καθ' ἡμέραν γιγνομένοις αἱ μοναρχίαι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν τῷ πολέμῳ πλεονεξίας ἁπάσας περιειλήφασι. καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι δυνάμεις, καὶ χρῆσθαι ταύταις, ὥστε καὶ λαθεῖν καὶ ὀφθῆναι, καὶ τοὺς μὲν, πεῖσαι, τοὺς δὲ βιάσασθαι, παρὰ δὲ τῶν. ἐκπρίασθαι, τοὺς δ', ταῖς ἄλλαις θεραπείαις προσάγεσθαι, μᾶλλον αἱ τυραννίδες τῶν ἄλλων πολιτειῶν οἷαί τ' εἰσί.

καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἔργων ἄν τις οὐχ ἧττον, ἢ τῶν λόγων πιστεύσειεν. πρῶτον μὲν γὰρ τὴν τῶν περσῶν δύναμιν ἅπαντες ἴσμεν τηλικαύτην τὸ μέγεθος γεγενημένην, οὐ διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν φρόνησιν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τῶν ἄλλων τὴν βασιλείαν τιμῶσι. ἔπειτα δὲ διονύσιον τὸν τύραννον, ὃς παραλαβὼν τὴν μὲν ἄλλην σικελίαν ἀνάστατον γεγενημένην, τὴν δ' αὑτοῦ πατρίδα πολιορκουμένην, οὐ μόνον αὐτὴν τῶν παρόντων κινδύνων ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ καὶ μεγίστην τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἐποίησεν, ἔτι δὲ καρχηδονίους, καὶ λακεδαιμονίους, τοὺς ἄριστα τῶν ἑλλήνων πολιτευομένους, οἴκοι μὲν ὀλιγαρχουμένους, παρὰ δὲ τὸν πόλεμον βασιλευομένους. ἔχοι δ' ἄν τις ἐπιδεῖξαι καὶ τὴν πόλιν τῶν ἀθηναίων τὴν μάλιστα τὰς τυραννίδας μισοῦσαν, ὅταν μὲν πολλοὺς ἐκπέμψῃ στρατηγοὺς ἀτυχοῦσαν. ὅταν δὲ δι' ἑνὸς ποιῆται τοὺς κινδύνους, κατορθοῦσαν. καίτοι πῶς ἄν τις σαφέστερον ἐπιδείξειεν, ἢ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων, πλείστου τὰς μοναρχίας ἀξίας οὔσας. φαίνονται γὰρ οἵτε διὰ τέλους τυραννούμενοι μεγίστας δυνάμεις ἔχοντες, οἵτε καλῶς ὀλιγαρχούμενοι, περὶ ἃ μάλιστα σπουδάζουσιν, οἱ μὲν ἕνα μόνον στρατηγὸν, οἱ δὲ βασιλέα τῶν στρατοπέδων κύριον καθιστάντες, οἵτε μισοῦντες τὰς τυραννίδας, ὁπόταν πολλοὺς ἄρχοντας ἐκπέμψωσιν, οὐδὲν τῶν δεόντων πράττοντες. εἰ δὲ δεῖ τι καὶ τῶν ἀρχαίων εἰπεῖν, λέγεται καὶ τοὺς θεοὺς ὑπὸ τοῦ διὸς βασι-

λεύεσθαι

λύεσθαι. περὶ μὲν οὖν, εἰ μὲν ὁ λόγος ἀληθής ἐστι, δῆλον ὅτι καὶ κεῖνοι ταύτην τὴν κατάστασιν προκρίνουσιν. εἰ δὲ τὸ μὲν σαφὲς μηδεὶς οἶδεν, αὐτοὶ δ' εἰκάζοντες οὕτω περὶ αὐτῶν ὑπειλήφαμεν, σημεῖον ὅτι πάντες, τὴν μοναρχίαν προτιμῶμεν. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτῇ χρῆσθαι τοὺς θεοὺς ἔφαμεν, εἰ μὴ πολὺ τῶν ἄλλων προέχειν αὐτὴν ἐνομίζομεν. περὶ μὲν οὖν τῶν πολιτειῶν ὅσον ἀλλήλων διαφέρουσιν, ἅπαντα μὲν, οὔθ' εὑρεῖν οὔτ' εἰπεῖν δυνατόν ἐστιν. οὐ μὴν ἀλλὰ πρός γε τὸ παρὸν ἐξαρκούντως, καὶ νῦν εἴρηται περὶ αὐτῶν. ὡς δὲ προσηκόντως ἡμεῖς τὴν ἀρχὴν ἔχομεν, πολὺ τούτου συντομώτερος, καὶ μᾶλλον ὁμολογούμενος ὁ λόγος ἐστί. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι Τεῦκρος μὲν ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἀρχηγὸς, παραλαβὼν τοὺς τῶν ἄλλων πολιτῶν προγόνους πλεύσας δεῦρο, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἔκτισε, καὶ τὴν χώραν διένειμεν. ὁ δὲ πατὴρ Εὐαγόρας, ἀπολεσάντων ἑτέρων τὴν ἀρχὴν, πάλιν ἀνέλαβεν, ὑποστὰς τοὺς μεγίστους κινδύνους. καὶ τοσοῦτον μετέστησεν, ὥστε μηκέτι Φοίνικας Σαλαμινίων τυραννεῖν, ἀλλ' ὧνπερ ἦν τὴν ἀρχὴν, τούτους καὶ νῦν ἔχειν τὴν βασιλείαν. λοιπὸν οὖν ἐστιν ὧν προεθέμην, περὶ ἐμαυτοῦ διελθεῖν. ἵν' ἐπίστησθε ὅτι τοιοῦτός ἐστιν ὑμῖν ὁ βασιλεὺς, ὃς οὐ μόνον διὰ τοὺς προγόνους, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸν, δικαίως ἂν καὶ μείζονος τιμῆς ἢ τηλικαύτης ἀξιωθείην. οἶμαι γὰρ ἔγωγε πάντας ἂν ὁμολογῆσαι, πλείστου τῶν ἀρετῶν ἀξίας εἶναι τήν τε σωφροσύνην, καὶ τὴν δι-

καιοσύνην. οὐ γὰρ μόνον ἡμᾶς καθ' αὑτὰς ὠφε-
λοῦσιν, ἀλλ' εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν καὶ τὰς φύσεις,
καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰς χρήσεις τῶν πραγμάτων,
εὑρήσομεν, τὰς μὲν μετεχούσας μηδαμῶς τούτων
τῶν ἰδεῶν, μεγάλων κακῶν αἰτίας οὔσας. τὰς
δὲ μετὰ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης γιγνομένας,
πολλὰ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ὠφελούσας. εἰ δὲ
δή τινες τῶν προγεγενημένων ἐπὶ ταύταις ταῖς
ἀρεταῖς εὐδοκίμησαν, ἡγοῦμαι κἀμοὶ προσήκειν
καὶ τῆς αὐτῆς δόξης ἐκείνοις τυγχάνειν. τὴν μὲν
οὖν δικαιοσύνην, ἐκεῖθεν ἂν μάλιστα κατίδοιτε.
παραλαβὼν γὰρ, ὅτ' εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστην,
τὰ μὲν βασίλεια χρημάτων κενὰ, καὶ πάντα κατη-
ναλωμένα, τὰ πράγματα δὲ ταραχῆς μεστὰ, καὶ
πολλῆς ἐπιμελείας δεόμενα, καὶ φυλακῆς, καὶ δα-
πάνης. εἰδὼς δ' ἑτέρους ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς
ἐκ παντὸς τρόπου τὰ σφέτερ' αὐτῶν διορθουμένους,
καὶ πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν τὴν αὐτῶν πράττειν
ἀναγκαζομένους, ὅμως οὐδ' ὑφ' ἑνὸς τούτων διεφθά-
ρην. ἀλλ' οὕτως ὁσίως καὶ καλῶς ἐπεμελήθην τῶν
πραγμάτων, ὥστε μηδὲν ἐλλείπειν ἐξ ὧν οἷόν
τ' ἦν αὐξηθῆναι καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπιδοῦναι
τὴν πόλιν. πρός τε τοὺς πολίτας μετὰ τοσαύ-
της πραότητος προσηνέχθην, ὥστε μήτε θανάτους,
μήτε χρημάτων ἀποβολὰς, μήτε ἄλλην μηδεμίαν
τοιαύτην συμφορὰν ἐπὶ τῆς ἐμῆς γεγενῆσθαι βασι-
λείας. ἀβάτου δ' ἡμῖν τῆς ἑλλάδος οὔσης, διὰ τὸν πό-
λεμον τὸν γεγενημένον, καὶ πανταχοῦ συλουμένων

ἡμῶν, τὰ πλεῖστα τούτων διέλυσα. τοῖς μὲν ἅπαντα ἀποτίνων, τοῖς δὲ μέρη. τῶν δ' ἀναβαλέσθαι δεόμενος, πρὸς δὲ τοὺς ὅπως ἠδυνάμην διαλαττόμενος. ἔτι δὲ καὶ τῶν τὴν νῆσον οἰκούντων δυσκόλως πρὸς ἡμᾶς διακειμένων, καὶ βασιλέως τῷ μὲν λόγῳ διηλλαγμένου, τῇ δ' ἀληθείᾳ τραχέως ἔχοντος, ἀμφότερα ταῦτα κατεπράϋνα, τῷ μὲν προθύμως ὑπηρετῶν. πρὸς δὲ τοὺς δίκαιον ἐμαυτὸν παρέχων, τοσούτου γὰρ δέω τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν, ὥσθ' ἕτεροι μὲν, ἢν καὶ μικρῷ μείζω τῶν ὁμόρων δύναμιν ἔχωσιν, ἀποτέμνονται τῆς γῆς, καὶ πλεονεκτεῖν ζητοῦσιν. ἐγὼ δ' οὐδὲ τὴν διδομένην μοι χώραν ἠξίωσα λαβεῖν. ἀλλ' αἱροῦμαι μετὰ δικαιοσύνης τὴν ἐμαυτοῦ μόνην ἔχειν μᾶλλον. ἢ μετὰ κακίας πολλαπλασίαν τῆς ὑπαρχούσης κτήσασθαι. καὶ τί δεῖ καθ' ἕκαστον λέγοντα διατρίβειν, ἄλλως τε καὶ συντόμως ἔχοντα δηλῶσαι περὶ ἐμαυτοῦ. φανήσομαι γὰρ μηδένα μὲν πώποτ' ἀδικήσας. πλείους δὲ καὶ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εὖ πεποιηκὼς, καὶ μείζους δωρεὰς ἑκατέροις δεδωκὼς, ἢ σύμπαντες οἱ πρὸ ἐμοῦ βασιλεύσαντες. καίτοι χρὴ τοὺς μέγα φρονοῦντας ἐπὶ δικαιοσύνῃ, καὶ προσποιουμένους χρημάτων εἶναι κρείττους, τοιαύτας ὑπερβολὰς ἔχειν εἰπεῖν περὶ αὑτῶν, καὶ μὲν δὴ καὶ περὶ σωφροσύνης ἔτι μείζω τούτων ἔχω διελθεῖν. εἰδὼς γ' ἅπαντας ἀνθρώπους περὶ πλείστου ποιουμένους τοὺς παῖδας τοὺς ἑαυτῶν καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ μά-

λιστα ὀργιζομένους τοῖς εἰς ταῦτα ἐξαμαρτάνουσι, καὶ τὴν ὕβριν τὴν περὶ ταῦτα μεγίστων κακῶν αἰτίαν γιγνομένην, καὶ πολλοὺς ἤδη τῶν ἰδιωτῶν, καὶ τῶν δυναστευόντων διὰ ταύτην ἀπολλυμένους, οὕτως ἔφυγον τὰς αἰτίας ταύτας, ὥστε ἐξ οὗ τὴν βασιλείαν ἔλαβον, οὐδενὶ φανήσομαι σώματι πεπλησιακὼς, πλὴν τῆς ἐμαυτοῦ γυναικός. οὐκ ἀγνοῶν ὡς κἀκεῖνοι παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκιμοῦσιν, ὅσοι περὶ μὲν τὰ τῶν πολιτῶν δίκαιοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἄλλοθεν δέ ποθεν ἑαυτοῖς ἐπορίσαντο τὰς ἡδονάς. ἀλλὰ βουλόμενος ἅμα μὲν ἐμαυτὸν ὡς πορρωτάτω ποιῆσαι τῶν τοιούτων ὑποψιῶν. ἅμα δὲ παράδειγμα καταστῆσαι τὸν τρόπον τὸν ἐμαυτοῦ τοῖς ἄλλοις πολίταις, γιγνώσκων ὅτι φιλεῖ τὸ πλῆθος ἐν τούτοις τοῖς ἐπιτηδεύμασι τὸν βίον διάγειν, ἐν οἷς ἂν τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἑαυτῶν ὁρῶσι διατρίβοντας. ἔπειτα καὶ προσήκειν ἡγησάμην τοσούτῳ τοὺς βασιλέας βελτίους εἶναι τῶν ἰδιωτῶν, ὅσῳ περ καὶ τὰς τιμὰς μείζους αὐτῶν ἔχουσι, καὶ δεινὰ ποιεῖν. ὅσοι τοὺς μὲν ἄλλους κοσμίως ζῆν ἀναγκάζουσιν. αὐτοὺς δ' αὐτοὺς μὴ σωφρονεστέρους τῶν ἀρχομένων παρέχουσι. πρὸς δὲ τούτοις, τῶν μὲν ἄλλων πράξεων ἑώρων ἐγκρατεῖς καὶ τοὺς πολλοὺς γιγνομένους. τῶν δ' ἐπιθυμιῶν τῶν περὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς βελτίστους ἡττωμένους, ἠβουλήθην οὖν ἐν τούτοις ἐμαυτὸν ἐπιδεῖξαι καρτερεῖν δυνάμενον, ἐν οἷς ἔμελλον οὐ μόνον τῶν ἄλλων διοίσειν,

ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονούντων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τοιούτων πολλὴν κακίαν κατεγίγνωσκον. ὅσοι γυναῖκας λαβόντες, καὶ κοινωνίαν ποιησάμενοι παντὸς τοῦ βίου μὴ στέργουσιν οἷς ἔπραξαν. ἀλλὰ ταῖς ἑαυτῶν ἡδοναῖς λυποῦσι ταύτας ὑφ' ὧν αὐτοὶ μηδὲν ἀξιοῦσι λυπεῖσθαι. καὶ περὶ μὲν ἄλλας κοινωνίας τινὰς, ἐπιεικεῖς σφᾶς αὐτοὺς παρέχουσιν. ἐν δὲ ταῖς πρὸς τὰς γυναῖκας ἐξαμαρτάνουσιν, ἃς ἔδει τοσούτῳ μᾶλλον διαφυλάττειν, ὅσῳ περ οἰκειότεραι καὶ μείζους οὖσαι τυγχάνουσι τῶν ἄλλων, εἶτα καὶ λανθάνουσιν ἔνδον ἐν αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις στάσεις καὶ διαφορὰς ἑαυτοῖς ἐγκαταλείποντες. καίτοι χρὴ τοὺς ὀρθῶς βασιλεύοντας, μὴ μόνον τὰς πόλεις ἐν ὁμονοίᾳ πειρᾶσθαι διάγειν, ὧν ἂν ἄρχωσιν. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους καὶ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν κατοικῶσιν, ἅπαντα γὰρ ταῦτα, σωφροσύνης ἔργα καὶ δικαιοσύνης ἐστίν. οὐ τὴν αὐτὴν δὲ γνώμην ἔσχον, οὐδὲ περὶ τῆς παιδοποιίας τοῖς πλείστοις τῶν βασιλέων. οὐδ' ᾠήθην δεῖν τοὺς μὲν ἐκ ταπεινοτέρας ποιήσασθαι τῶν παίδων. τοὺς δ' ἐκ σεμνοτέρας. οὐδὲ τοὺς μὲν νόθους αὐτῶν, τοὺς δὲ γνησίους καταλιπεῖν. ἀλλὰ πάντας ἔχειν τὴν αὐτὴν φύσιν, καὶ πρὸς πατρὸς καὶ πρὸς μητρὸς ἀνενεγκεῖν, τῶν μὲν θνητῶν εἰς εὐαγόραν τὸν πατέρα τὸν ἐμόν. τῶν δ' ἡμιθέων, εἰς αἰακίδας. τῶν δὲ θεῶν, εἰς δία. καὶ μηδένα τῶν ἐξ ἐμοῦ γενομένων ἀποστερηθῆναι ταύτης τῆς εὐγενείας. πολλῶν δέ με προτρεπόν-

τῶν ἐμμένειν τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, οὐκ ἥκιστά με κἀκεῖνο παρεκάλεσεν, ὅτι τῆς μὲν ἀνδρίας καὶ τῆς δεινότητος, καὶ τῶν ἄλλων τῶν εὐδοκιμούντων, ἑώρων καὶ τῶν κακῶν ἀνδρῶν πολλοὺς μετέχοντας. τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἴδια κτήματα τῶν καλῶν κἀγαθῶν ὄντα, κάλλιστον οὖν ὑπέλαβον, εἴ τις δύναιτο ταύταις ταῖς ἀρεταῖς προσέχειν τὸν νοῦν, τῶν ἄλλων ἀφελόμενος, ὧν μηδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστιν, ἀλλὰ καὶ γνησιώταται καὶ βεβαιόταται, καὶ μέγισται καὶ μεγίστων ἐπαίνων ἄξιαι τυγχάνουσιν οὖσαι. τούτων ἕνεκα ταῦτα διανοηθεὶς, περιττότερον τῶν ἄλλων ἤσκησα τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ταύτας προειλόμην τῶν ἡδονῶν, οὐ τὰς ἐπὶ τοῖς ἔργοις μηδεμίαν τιμὴν ἐχούσας, ἀλλὰ τὰς ἐπὶ ταῖς δόξαις ταῖς δι' ἀνδραγαθίαν γιγνομέναις. χρὴ δὲ δοκιμάζειν τὰς ἀρετὰς οὐκ ἐν ταῖς αὐταῖς ἰδέαις ἁπάσας, ἀλλὰ τὴν μὲν δικαιοσύνην, ἐν ταῖς ἀπορίαις. τὴν δὲ σωφροσύνην, ἐν ταῖς δυναστείαις. τὴν δὲ καρτερίαν, ἐν ταῖς τῶν νεωτέρων ἡλικίαις. ἐγὼ τοίνυν ἐν ἅπασι τοῖς καιροῖς τούτοις φανήσομαι πεῖραν τῆς ἐμαυτοῦ φύσεως δεδωκώς. ἐνδεὴς μὲν γὰρ χρημάτων καταλειφθεὶς, οὕτω δίκαιον ἐμαυτὸν παρέσχον, ὥστε μηδένα λυπῆσαι τῶν πολιτῶν. λαβὼν δ' ἐξουσίαν ὥστε ποιεῖν ὅτι ἂν βούλομαι, σωφρονέστερος τῶν ἰδιωτῶν ἐγενόμην. τούτων δ' ἀμφοτέρων ἐκράτησα, ταύτην ἔχων τὴν ἡλι-

κίαν. ἐν ᾗ τοὺς πλείστους ἂν εὕροιμεν μάλιστα περὶ τὰς πράξεις ἐξαμαρτάνοντας, καὶ πάντα ταῦτα ἐν ἑτέροις μὲν ἴσως, ἂν ὤκνουν εἰπεῖν, οὐκ ὡς οὐ φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, ἀλλ' ὡς οὐκ ἂν πιστευθεὶς ἐκ τῶν λεγομένων, ὑμεῖς δ' αὐτοί μοι μάρτυρες ἐστὲ πάντων τῶν εἰρημένων. ἄξιον μὲν οὖν καὶ τοὺς φύσει κοσμίους ὄντας ἐπαινεῖν, καὶ θαυμάζειν. ἔτι δὲ μᾶλλον τοὺς καὶ μετὰ λογισμοῦ τοιούτους ὄντας. οἱ μὲν γὰρ τύχῃ, καὶ μὴ γνώμῃ σωφρονοῦντες, τυχὸν ἂν καὶ μεταπεισθεῖεν. οἱ δὲ πρὸς τῷ πεφυκέναι, καὶ διεγνωκότες ὅτι μέγιστόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἀρετή, δῆλον ὅτι πάντα τὸν βίον ἐν ταύτῃ τῇ τάξει διαμένουσι. τούτου δ' ἕνεκα πλείους ἐποιησάμην τοὺς λόγους, καὶ περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων. ἵνα μηδεμίαν ὑπολίπω πρόφασιν. ὡς οὐ δεῖ ποιεῖν ὑμᾶς ἑκόντας, καὶ προθύμως, ἅττ' ἂν ἐγὼ προστάξω, καὶ συμβουλεύσω. φημὶ δὴ πράττειν ἕκαστον ὑμῶν, ἐφ' οἷς ἐφέστηκεν ἐπιμελῶς καὶ δικαίως. καθ' ὁπότερον γὰρ ἂν ἐλλίπητέ τι τούτων, ἀνάγκη ταύτῃ κακῶς ἔχειν τὰς πράξεις. μηδενὸς οὖν ὀλιγωρεῖτε, μὴ δὲ καταφρονεῖτε τῶν προστεταγμένων, ὑπολαμβάνοντες ὡς οὐ παρὰ τοῦτ' ἐστίν. ἀλλ' ὡς παρ' ἕκαστον τῶν μερῶν, ἢ καλῶς ἢ κακῶς ἕξον τὸ σύμπαν, οὕτω σπουδάζετε περὶ αὐτῶν, καὶ κήδεσθε μηδὲν ἧττον τῶν ἐμῶν, ἢ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν, καὶ μὴ νομίζετε μικρὸν ἀγαθὸν εἶναι τὰς τιμὰς, ἃς ἔχουσιν οἱ καλῶς τῶν ὑμετέρων ἐπι

ζητοῦντες. ἀπέχεσθε τῶν ἀλλοτρίων. ἵνα ἀσφαλέστερον τοὺς οἴκους τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν κέκτησθε. τοιούτους εἶναι χρὴ περὶ τοὺς ἄλλους ὑμᾶς, οἷόνπερ ἐμὲ περὶ ὑμᾶς ἀξιοῦσθε γίγνεσθαι. μὴ σπεύδετε πλουτεῖν μᾶλλον, ἢ χρηστοὶ δοκεῖν εἶναι. γιγνώσκοντες, ὅτι καὶ τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων, οἱ μεγίστας ἐπ' ἀρετῇ δόξας ἔχοντες, πλείστων ἀγαθῶν δεσπόται καθίστανται. τοὺς χρηματισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους ἡγεῖσθε μὴ πλοῦτον, ἀλλὰ κίνδυνον ποιήσειν. μὴ τὸ μὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δ' ἀναλῶσαι ζημίαν. οὐδέτερον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. ἀλλ' ὁπότερον ἀεὶ καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς γίγνηται, τοῦτ' ὠφελήσει τοὺς ποιοῦντας. μὴ δὲ πρὸς ἓν χαλεπῶς ἔχετε τῶν ὑπ' ἐμοῦ προσταττομένων. ὅσοι γὰρ ἂν ὑμῶν περὶ πλεῖστα τῶν ἐμῶν χρησίμους αὐτοὺς παράσχωσιν, οὗτοι πλεῖστα τοὺς οἴκους τοὺς ἑαυτῶν ὠφελήσουσιν. ὅ,τι ἂν ὑμῶν ἕκαστος αὐτὸς αὐτῷ τύχῃ συνειδὼς, ἡγείσθω μὴ δὲ ἐμὲ λήσειν. ἀλλ' ἐὰν καὶ τὸ σῶμα τοὐμὸν μὴ παρῇ, τήν γε διάνοιαν τὴν ἐμὴν οἰέσθω τοῖς γιγνομένοις παρεστάναι. ταύτην γὰρ τὴν γνώμην ἔχοντες, σωφρονέστερον ἂν βουλεύσαισθε περὶ αὐτῶν. μηδὲν ἀποκρύπτεσθε, μήθ' ὧν κέκτησθε, μήθ' ὧν ποιεῖτε, μήθ' ὧν μέλλοιτε πράττειν, εἰδότες ὅτι περὶ τὰ κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων, ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς φόβους γίγνεσθαι, μὴ τεχνικῶς ζητεῖτε πολιτεύεσθαι, μὴ δ' ἀφανῶς, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ

φανερῶς,

φανερῶς, ὥστε μὴ δ' ἄν τις βούληται ῥᾴδιον εἶναι
ὑμᾶς διαβάλλειν, δοκιμάζετε τὰς πράξεις, καὶ νο-
μίζετε πονηρὰς μὲν, ἃς ἂν πράττοντες ἐμὲ βούλη-
σθε λανθάνειν, χρηστὰς δὲ, περὶ ὧν ἂν ἐγὼ μέλλω-
πυθόμενος, βελτίους ὑμᾶς νομιεῖν. μὴ κατασιωπᾶ-
τε ἐάν τινας ὁρᾶτε περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν πο-
νηροὺς ὄντας, ἀλλ' ἐξελέγχετε. καὶ νομίζετε τῆς
αὐτῆς εἶναι ζημίας ἀξίους τοὺς συγκρύπτοντας τοῖς
ἐξαμαρτάνουσιν. εὐτυχεῖς δὲ νομίζετε μὴ τοὺς
λανθάνοντας ἐάν τι κακὸν ποιήσωσιν, ἀλλὰ τοὺς
μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας. τοὺς μὲν γὰρ εἰκὸς τοιαῦ-
τα παθεῖν, οἷά περ αὐτοὶ ποιοῦσι. τοὺς δὲ χάριν
ἀπολαβεῖν. ἧς ἄξιοι τυγχάνουσιν ὄντες. ἑταιρείας
μὴ ποιεῖτε, μήτε συνόδους ἄνευ τῆς ἐμῆς γνώμης.
αἱ γὰρ τοιαῦται συστάσεις, ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις
πολιτείαις, πλεονεκτοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις,
κινδυνεύουσι. μὴ μόνον ἀπέχεσθε τῶν ἁμαρτημά-
των, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν τοιούτων.
ἐν οἷς ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑποψίαν γίγνεσθαι. τὴν
ἐμὴν φιλίαν ἀσφαλεστάτην καὶ βεβαιοτάτην εἶναι
νομίζετε. καὶ διαφυλάττετε τὴν παροῦσαν κα-
τάστασιν, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιθυμεῖτε μεταβολῆς. εἰ-
δότες ὅτι διὰ τὰς τοιαύτας ταραχὰς, ἀναγκαῖον
ἐστι καὶ τὰς πόλεις ἀπόλλυσθαι, καὶ τοὺς οἴκους
τοὺς ἰδίους ἀναστάτους γίγνεσθαι. μὴ μόνον τὰς
φύσεις αἰτίας νομίζετε τοῦ χαλεποὺς, ἢ πράους
εἶναι τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῶν πολι-
τῶν. πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ τὴν τῶν ἀρχομένων κακίαν,

τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν ἑαυτῶν γνώμην ἄρχειν ἠναγκάσθησαν. θαρρεῖτε μὴ διὰ τὴν ἐμὴν μᾶλλον πραότητα, ἢ διὰ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ἀρετήν. τὴν ἐμὴν ἀσφάλειαν ἄδειαν ἑαυτοῖς εἶναι νομίζετε. καλῶς γὰρ τῶν περὶ ἐμὲ καθεστώτων, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ περὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἕξει. ταπεινοὺς μὲν εἶναι χρὴ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμήν, ἐμμένοντας τοῖς ἤθεσι, καὶ διαφυλάττοντας τοὺς νόμους τοὺς βασιλικούς. λαμπροὺς δ᾽ ἔν τε ταῖς ὑπὲρ τῆς πόλεως λειτουργίαις, καὶ τοῖς ὑπ᾽ ἐμοῦ προσταττομένοις. προτρέπετε τοὺς νεωτέρους ἐπ᾽ ἀρετὴν μὴ μόνον παραινοῦντες, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς πράξεις ὑποδεικνύντες αὐτοῖς, ὁποίους εἶναι χρὴ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθούς. διδάσκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν βασιλεύεσθαι· καὶ περὶ τὴν παίδευσιν τῆς τοιαύτης ἀρετῆς ἐθίζετε αὐτούς, ὡς μάλιστα διατρίβειν. ἐὰν γὰρ ἄρχεσθαι μάθωσι, πολλῶν μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται, καὶ πιστοὶ μὲν ὄντες καὶ δίκαιοι μεθέξουσι τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν. κακοὶ δὲ γενόμενοι, κινδυνεύσουσι περὶ τῶν ὑπαρχόντων. μέγιστον ἡγεῖσθε τοῖς παισὶ καὶ βεβαιότατον πλοῦτον παραδώσειν, ἐὰν αὐτοῖς δύνησθε τὴν ἡμετέραν εὔνοιαν καταλιπεῖν. ἀθλιωτάτους ἡγεῖσθε καὶ δυστυχεστάτους ὅσοι περὶ τοὺς πιστεύσαντας ἄπιστοι γεγόνασιν. ἀνάγκη γὰρ τοὺς τοιούτους ἀθύμως ἔχοντας καὶ φοβουμένους ἅπαντας, καὶ μηδὲν μᾶλλον πιστεύοντας τοῖς φίλοις ἢ τοῖς ἐχθροῖς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον διάγειν. ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖ-

σαι κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότας. μετὰ γὰρ τοιαύτης ψυχῆς ἥδιον ἄν τις τὸν βίον δύναιτο διάγειν. μὴ τὴν κακίαν δύνασθαι μὲν πλέον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν νομίζετε. τὸ δ' ὄνομα δυσχερέστερον ἔχειν. ἀλλ' οἵωνπερ ὀνομάτων ἕκαστα τῶν πραγμάτων τετύχηκε τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι. μὴ φθονεῖτε τοῖς παρ' ἐμοῦ πρωτεύουσιν. ἀλλ' ἁμιλλᾶσθε χρηστοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχοντας ἐξισοῦσθαι τοῖς προέχουσι. φιλεῖν οἴεσθε δεῖν καὶ τιμᾶν, οὕσπερ ἂν καὶ ὁ βασιλεύς. ἵνα καὶ παρ' ἐμοῦ τυγχάνητε τῶν αὐτῶν τούτων. οἷάπερ παρόντος ἐμοῦ λέγετε, τοιαῦτα καὶ ἀπόντος φρονεῖτε. τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἡμᾶς, ἐν τοῖς ἔργοις ἐνδείκνυσθε μᾶλλον, ἢ τοῖς λόγοις. ἃ πάσχοντες ὑφ' ἑτέρων ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε. ὧν ἂν ἐν τοῖς λόγοις κατηγορεῖτε. μηδὲν τούτων ἐν τοῖς ἔργοις ἐπιτηδεύετε. τοιαῦτα προσδοκᾶτε πράξεις, οἷα ἂν περὶ ἡμῶν διανοεῖσθε. μὴ μόνον ἐπαινεῖτε τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλὰ καὶ μιμεῖσθε. τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς, νόμους εἶναι νομίζετε, καὶ πειρᾶσθε τούτοις ἐμμένειν, εἰδότες ὅτι τοῖς μάλιστα ποιοῦσιν ὑμῶν ἃ βούλομαι, τούτοις ἐξέσται ζῆν, ὡς αὐτοὶ βούλονται; κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων, οἵουσπερ ἂν τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχομένους οἴεσθε δεῖν περὶ ὑμᾶς εἶναι, τοιούτους χρὴ περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ὑμᾶς γίγνεσθαι; καὶ ταῦτ' ἐὰν ποιῆτε, τί δεῖ περὶ τῶν συμβησομένων μακρολογεῖν, ἢν γὰρ ἐμοί τε παρέ-

χω τοιοῦτον ἐμαυτὸν, οἷόν περ ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ὁμοίως ὑπηρετῆται, ταχέως ὄψεσθε καὶ τὸν βίον τὸν ὑμέτερον αὐτῶν ἐπιδεδωκότα, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ηὐξημένην, καὶ τὴν πόλιν εὐδαίμονα γεγενημένην. ἄξιον μὲν οὖν τηλικούτων ἀγαθῶν ἕνεκα μηδὲν ἐλλείπειν, ἀλλὰ πόνους, καὶ κινδύνους οὑστινασοῦν ὑπενεγκεῖν. ὑμῖν δ' ἔξεστι μηδὲν ταλαιπωρηθεῖσιν, ἀλλὰ πιστοῖς μόνον καὶ δικαίοις οὖσιν, ἅπαντα ταῦτα διαπράξασθαι.

ΑΡΙΣΤΙΔΟΥ ΡΩΜΗΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

Ἔθος τοῖς πλέουσι, καὶ ὁδοιποροῦσιν εὐχὰς ποιεῖσθαι, καθ' ὧν ἂν ἕκαστος ἐπινοῇ. Ποιητὴς μὲν οὖν ἤδη τίς εἶπε σκώψας, εὔξασθαι κατὰ χρυσίκερω λιβανωτοῦ. ἡμεῖς δὲ ὦ ἄνδρες παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐνταῦθα καὶ τὸν πλοῦν, εὐχὴν ταύτην ἐποιησάμεθα, οὐκ ἄμουσον, οὐδ' ἐκμελῆ, οὐδ' ἀπὸ τῆς τέχνης, εἰ σωθείημεν, προσερεῖν ἐν τῷ μέσῳ τὴν πόλιν. κατὰ ἴσο μετρητου μὲν οὖν εὔξασθαι τῇ πόλει λόγου, οὐκ ἐν ἦν. ἀλλ' ὡς ἀληθῶς εὐχῆς αὖ προσεδεῖτο ἑτέρας. ἴσως μὲν οὖν καὶ μείζονος, δυνηθῆναι τοιοῦτον ἀρέσαι λόγον, ὅστις παρισώσεται τοσῷδε ὄγκῳ πόλεως. Προσερεῖν γε μὴν ὑπεσχόμεθα, ὅπως ἂν δυνώμεθα.

ἐπιδεί γε καὶ ἄλλοι τὰ ἰσομέτρητα σφίσιν αὐτοῖς ἰσομέτρητα ποιοῦσιν αὐτοὺς καὶ τοῖς θεοῖς. ἀλλ' ὦ ἄνδρες οἱ τῆς μεγάλης ἔνοικοι πόλεως, εἴ τι μέτεστιν ὑμῖν προνοίας, μὴ ἐμέμψασθε τὴν εὐχὴν, συνάρασθε τῷ τολμήματι. ἵνα τῶν ἐγκωμίων πρῶτον ἀρχόμενοι, καὶ τοῦτο ἔχωμεν λέγειν, ὅτι εὐθὺς ἐν τοιούτοις ἀνδράσιν εὐτυχεῖν ἦν, ὑφ' ὧν τις κἂν ἄμουσος ᾖ τὸ πρὶν κατ' εὐριπίδην, ἐμμελής τε καὶ δεξιὸς εὐθὺς γίγνεται, καὶ δύναται λέγειν καὶ περὶ τῶν μειζόνων, ἢ κατ' αὐτόν. τὴν δὲ πόλιν, ᾄδουσι μὲν πάντες καὶ ᾄσονται. τοσούτῳ δὲ ἐλάττω ποιοῦσιν ἢ σιωπῶντες, ὅσῳ παρὰ μὲν τὴν σιωπὴν, οὔτε μείζονα, οὔτ' ἐλάττονά ἐστι ποιῆσαι τῆς οὔσης, ἀλλ' ἀκέραιος τῇ γνώσει μένει. οἱ δὲ λόγοι, τοὐναντίον ἢ βούλονται ποιοῦσιν. ἐπαινοῦντες γὰρ, οὐ δεικνύουσιν ἀκριβῶς ὃ θαυμάζουσιν. ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἴ τις ζωγράφος σῶμα καλὸν καὶ περίβλεπτον ἐπιχειρῶν δεῖξαι διὰ τέχνης, εἶτα ἀπολείποιτο, πᾶς τις ἂν φαίη δήπου λυσιτελεῖν μὴ γράφειν, ἀλλ' ἢ αὐτὰ ἰδεῖν ἐᾶν, ἢ μὴ δεικνύειν αὐτοῖς, ἰδεῖν τὸ χεῖρον μιμούμενον, ὥς γε καὶ περὶ ταύτης μοι δοκεῖ τῆς πόλεως ἔχειν. ἀφαιροῦσιν ὀλίγοι τὰ πολλὰ τῶν θαυμάτων. καὶ ποιεῖν δοκοῦσί μοι παραπλήσιον, ὥσπερ ἂν εἴ τις στρατιᾶς πλῆθος ἐξαγγεῖλαι βουλόμενος, οἷον τῆς ξέρξου, καὶ πάνυ δὴ θαυμάζων, εἶτα λέγοι μυρίους ἢ δισμυρίους στρατιώτας ἰδεῖν, ἵππον δὲ τόσην καὶ τόσην, οὐδὲ πολλοστὸν μέρος τοῦ παντὸς λέγων, ὧν θαυμάζει. ἢ

γὰρ δὴ πρὸ τὴν λόγου δύναμιν ἐξελέγξασα οὐκ ἐπὶ πᾶν ἀφιγμένην, ἥδε ἐστί. Περὶ ἧς μὴ ὅτι εἰπεῖν κατ' ἀξίαν ἐστὶν, ἀλλ' οὐδ' ἰδεῖν ἀξίως αὐτήν. ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ἄργου τινὸς πανόπτου, μᾶλλον δὲ τοῦ κατέχοντος αὐτὴν πανόπτου θεοῦ δεῖ. τίς γὰρ ἂν τοσάσδε ὀρῶν κορυφὰς κατειλημμένας, ἢ πεδίων νομοὺς ἐκπεπολισμένους, ἢ γῆν τοσήνδε εἰς μιᾶς πόλεως ὄνομα συνηγμένην εἶτα ἀκριβῶς καταθεάσαιτο, ἀπὸ ποίας τοιαύτης σκοπιᾶς. ὅπερ γὰρ ἐπὶ τῆς χιόνος ὅμηρος ἔφη, λυθεῖσαν αὐτὴν, ὑψηλῶν ὀρέων κορυφὰς καὶ πρῶνας ἄκρους καλύπτειν, καὶ πεδία λωτοῦντα, καὶ ἀνδρῶν πίονα ἔργα, καί τ' ἐφ' ἁλὸς πολλῆς φησὶ κέχυται λιμέσι τε καὶ ἀκταῖς, τοῦτ' ἄρα καὶ ἥδ' ἡ πόλις καλύπτει μὲν ἄκρους πρῶνας, καλύπτει δὲ τὴν ἐν μέσῳ γῆν. καταβαίνει δὲ καὶ μέχρι θαλάττης. οὗ τὸ κοινὸν ἀνθρώπων ἐμπόριον καὶ ἡ κοινὴ τῶν ἐν γῇ φυομένων διοίκησις. ὅπου δέ τις αὐτῆς γίγνοιτο, οὐδὲν ἐστι τὸ κωλύον, ὁμοίως εἶναι ἐν μέσῳ. καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἐπιπολῆς γε κέχυται. ἀλλ' ἀτεχνῶς πολὺ ὑπὲρ τὸ παράδειγμα ἐπιπλεῖστον ἄνω ἥκει τοῦ ἀέρος, ὡς εἶναι μὴ χιόνος καταλήψει τὸ ὕψος προσεικάσαι, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοῖς τοῖς πρῶσιν. καὶ ὥσπερ τις ἀνὴρ πολὺ νικῶν τοὺς ἄλλους μεγέθει τε καὶ ῥώμῃ, οὐκ ἀγαπᾷ μὴ καὶ ἄλλους ὑπὲρ αὐτὸν ἀράμενος φέρειν, ὥς δὲ, καὶ ἥδε ἐπὶ τοσαύτης γῆς ᾠκισμένη, οὐκ ἀγαπᾷ. ἀλλ' ἑτέρας πόλεις ἰσομετρεῖς τὰς ὑπὲρ αὐτὴν ἀραμένη φέρει ἄλλας, ὥς ἄρα ἐ

πώνυμον αὐτῇ τοὔνομα. καὶ οὐδὲν, ἀλλ' ἢ ῥώμη τὰ τῇδε. ὥστ' εἴ τις αὐτὴν ἐθελήσειε καθαρῶς ἀναπτύξαι, καὶ τὰς νῦν μετεώρους πόλεις ἐπὶ γῆς ἐρείσας θεῖναι ἄλλην παρ' ἄλλην, ὅσον νῦν ἰταλίας διάλοιπόν ἐστιν, ἀναπληρωθῆναι τοῦτο πᾶν ἄν μοι δοκῇ, καὶ γενέσθαι πόλις συνεχὴς μία ἐπὶ τὸν ἰόνιον τείνουσα. τοσαύτη δὲ οὖσα, ὅσην ἐγὼ μὲν οὐδὲ νῦν ἴσως ἀρκούντως ἐνδειξαίμην. ὀφθαλμοὶ δὲ ἄμεινον μαρτυροῦσιν, οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰπεῖν, ὡς ἐνταῦθα ἕστηκεν. οὐδ' ὅπερ τις εἶπε περὶ τῆς ἀθηναίων καὶ λακεδαιμονίων πόλεως, λέγων. τῶν μὲν τὸ μέγεθος διπλάσιον, ἢ κατὰ τὴν δύναμιν. τῶν δὲ, πολὺ τῆς δυνάμεως ἔλαττον ἂν φανῆναι τὸ μέγεθος, ἀπείη δὲ τὸ βλάσφημον τοῦ παραδείγματος, τοῦτ' ἄν τις φαίη καὶ περὶ τῆσδε τῆς πάντα μεγάλης, ὡς ἄρα οὐκ ἀκόλουθον τὴν δύναμιν τῷ τοσούτῳ μεγέθει κατεσκευάσατο. ἀλλ' ἔστιν εἰς μὲν τὴν ὅλην ἀρχὴν βλέψαντα, μηκέτι τὴν πόλιν θαυμάζειν, πολλοστὸν μέρος τῆς ἁπάσης ἄρχειν νομίσαντα γῆς. εἰς δ' αὐτὴν τὴν πόλιν, καὶ τοὺς τῆς πόλεως ὅρους ἰδόντα, μηκέτι θαυμάζειν, εἰ ὑπὸ τοσαύτης ἄρχεται, πᾶσα ἡ οἰκουμένη. ὅπερ γάρ τις ἔφη τῶν λογοποιῶν περὶ τῆς ἀσίας, λέγων ὅσην ὁ ἥλιος πορεύεται, ταύτης πάσης ἄρχειν ἄνδρα ἕνα, οὐκ ἀληθῆ λέγων, εἰ δὴ πᾶσαν λιβύην καὶ εὐρώπην ἐξαίρετον ἐποιεῖτο τῶν ἡλίου δυσμῶν τε καὶ ἀνατολῶν, τοῦτο νῦν ἐξενίκησεν ἀληθὲς εἶναι, τὴν ἴσην τε ἡλίου

πορείαν εἶναι κτῆσιν ὑμετέραν, καὶ τὸν ἥλιον διὰ τῆς ὑμετέρας πορεύεσθαι. οὐ γὰρ σκόπελοι θαλάσσιοι, οὐδὲ χελιδονέαι καὶ κυανέαι τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν νομίζουσιν, οὐδ' ἵππου δρόμος ἡμερήσιος ἐπὶ θάλατταν, οὐδ' ἐπὶ τακτοῖς ὅροις βασιλεύετε, οὐδ' ἕτερος προσαγορεύει μέχρι σοῦ δεῖ κρατεῖν. ἀλλὰ ἡ μὲν θάλαττα, ὥσπερ ζώνη τις ἐν μέσῳ τῆς οἰκουμένης, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ὑμετέρας ἡγεμονίας, τέτακται. περὶ δὲ αὐτὴν αἱ ἤπειροι μεγάλαι μεγαλωστὶ κέκληνται. πρὸς ὑμᾶς ἀεί τι ἐνθένδε πληροῦσαι. ἄγεται δὲ ἐκ πάσης γῆς καὶ θαλάττης, ὅσα ὧραι φύουσι, καὶ χῶραι ἕκαστοι φέρουσι, καὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι, καὶ τέχναι Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων. ὥστε εἴ τις ταῦτα πάντα ἐπιδεῖν βούλοιτο, δεῖ αὐτὸν, ἢ πᾶσαν ἐπελθόντα τὴν οἰκουμένην οὕτω θεάσασθαι, ἢ ἐν τῇδε τῇ πόλει γενόμενον. ὅσα γὰρ παρ' ἑκάστοις φύεται καὶ κατασκευάζεται, οὐκ ἔστιν ὡς οὐκ ἐνταῦθα ἀεὶ καὶ περιττεύει. τοσαῦται δὲ ἀφικνοῦνται δεῦρο κομίζουσαι παρὰ πάντων ὁλκάδες, ἀνὰ πᾶσαν μὲν ὥραν, πᾶσαν δὲ φθινοπώρου περιτροπὴν, ὥστ' ἐοικέναι τὴν πόλιν κοινῷ τινι τῆς γῆς ἐργαστηρίῳ. φόρτους μὲν ἀπ' Ἰνδῶν, εἰ βούλει δὲ καὶ τῶν εὐδαιμόνων Ἀράβων, τοσούτους ὁρᾶν ἔξεστιν, ὥστε εἰκάζειν γυμνὰ τὸ λοιπὸν τοῖς ἐκεῖ λελεῖφθαι τὰ δένδρα. καὶ δεῦρο δεῖν ἐκείνους ἐλθεῖν, ἐάν του δέωνται, τῶν σφετέρων μεταιτήσοντας. ἐσθῆτας δὲ αὖ Βαβυλωνίους, καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἐπέκεινα βαρβάρου κόσμους, πο-

λὺ πλείους

λὺ πλείους τε καὶ ῥᾷον εἰσαφικνουμένους ἢ ἐκ νάξου, ἢ κύθνου ἀθήναζε δεῖ καταίρειν τῶν ἐκεῖ τι φέροντας. γεωργίαι δὲ ὑμῶν, αἴγυπτος, σικελία, λιβύης ὅσον ἥμερον. κατάπλοι δὲ καὶ ἀπόπλοι, οὔποτε λείπουσιν. ὥστε εἶναι θαυμάσαι, μὴ ὅτι περὶ τοῦ λιμένος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς θαλάττης, ὅτιπερ ἐξαρκεῖ ὁλκάσιν. ἀτεχνῶς δὲ ὅπερ ἡσίοδος ἔφη περὶ τῶν τοῦ ὠκεανοῦ περάτων, εἶναι τόπον, οὗ συντετρῆσθαι πάντα εἰς μίαν ἀρχήν τε καὶ τελευτήν, εἰς αὐτὴν συντέτρηται. καὶ πάντα ἐνταῦθα συμπίπτει, ἐμπορίαι, ναυτιλίαι, γεωργίαι, μετάλλων κάθαρσις. τέχναι ὁπόσαι εἰσί τε καὶ γεγένηνται. πάντα ὅσα γεννᾶται καὶ φύεται. ὅτι δ᾽ ἂν μὴ ἐνταῦθα ἴδοι τις, οὐκ ἔστι τῶν γενομένων, ἢ γινομένων ὥστε μὴ εἶναι ῥᾴδιον διακρῖναι, πότερον ἡ πόλις ὑπερέχει πλείονι τὰς πόλεις τὰς οὔσας, ἢ ἡ ἀρχὴ, τὰς ἀρχὰς τὰς πώποτε γενομένας. ἐρυθριῶ δῆτα, εἰ τοσούτων καὶ τηλικούτων εἰρημένων εἶτα μὴ ἔχοντας τοῦ λόγου, φανοῦμαι μεμνημένος ἢ βαρβαρικῆς τινος ἀρχῆς, ἢ ἑλληνικῆς δυνάμεως, καὶ δοκῶ τοὐναντίον ποιήσειν τοῖς αἰολεῦσι ποιηταῖς. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἐπειδάν τι βούλωνται τῶν καθ᾽ αὑτοὺς φαυλίσαι, μεγάλα αὐτῷ παρέβαλον, καὶ παρ᾽ ἀρχαίῳ περιφανεῖ, ἡγούμενοι μάλιστ᾽ ἂν οὕτως ἐξελέγξειν. ἐγὼ δὲ τὰ ὑμέτερα οὐκ ἔχων ἐπιδεικνύειν ἄλλως ὅσῳ ὑπερέχει, παραβαλῶ μικροῖς ἀρχαίοις. πάντα γὰρ ὑμεῖς, καὶ τὰ μέγιστα, μικρότατα ἀπεφήνατε ταῖς ὑπερβολαῖς. ἐπεὶ ἐγὼ μὲν

τὰ μέγιστα ἐκλέξας ἐρῶ. ὑμεῖς δ' ἴσως γελάσεσθε ἐπ' αὐτοῖς. πρῶτον μὲν δὴ τὴν περσῶν ἀρχὴν σκεψώμεθα. ἣ πάνυ ποτὲ ἐν τοῖς ἕλλησιν ἐβεβόητο, καὶ μέγαν παρέσχε τὸ ἐπώνυμον καλεῖσθαι τὸν ἔχοντα αὐτὴν βασιλέα. τὰς γὰρ πρὸ αὐτῆς φαυλοτέρας οὔσας ἐάσω, καὶ πάντα ἴδωμεν ἑξῆς, τό τε μέγεθος καὶ τὰ γιγνόμενα ἐπ' αὐτῆς. δεῖ γὰρ τοῦτο καὶ ὅλην συνεξετάζειν, ὅπως αὐτοί τε ἀπέλαβον, ὧν ἐκέκτηντο, καὶ τοὺς ἀρχομένους παρεσκεύαζον. πρῶτον μὲν τοίνυν ὅπερ νῦν ἡμῖν τὸν ἀτλαντικὸν πέλαγος δύναται, τοῦτ' ἦν ἁπλῶς τότε τῷ βασιλεῖ θάλαττα, ἐν ταῦτα ὡρίζετο αὐτῷ ἡ ἀρχή. ὥστε ἴωνας, καὶ αἰολέας, ἐν πέρασι γῆς εἶναι τῆς ἐκείνου, εἰς δέ γε τὴν ἑλλάδα διαβῆναί ποτε ἐπιχειρήσας, ὁ πῶς ἀπὸ ἡλίου ἀνίσχοντος μέχρι δυομένου βασιλεὺς, τοσοῦτον ἐθαυμάσθη, ὅσον μεγάλως ἠτύχησε, καὶ πρῶτον ἐπίδειγμα ἐποιήσατο τῆς αὐτοῦ λαμπρότητος, ὅτι πολλῶν καὶ μεγάλων ἔσχε στερηθῆναι. ὁ δὴ τῆς μὲν ἑλλάδος τοσοῦτον ἀποσχὼν τοῦ κρατῆσαι, ἰωνίαν δὲ ἔχων ἐν ἐσχάτοις. ἤπου οὐκ εἰς δίσχου φορὰν λέλειπται τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς. ἢ ὅσον τόξευμα ἐξικνεῖται, ἀλλὰ τῷ ἡμίσει παντὶ τῆς οἰκουμένης, καὶ πρός γ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. οὐ τοίνυν οὐδὲ μέχρι τούτων, τῶν ὅρων ἐκεῖνός γε κυρίως ἀεὶ βασιλεὺς, ἀλλ' ὅπως ἢ ἀθηναῖοι δυνάμεως, ἢ λακεδαιμόνιοι ἔχοιεν τύχης. νῦν μὲν ἕως ἰώνων καὶ αἰολέων καὶ θαλάττης βασιλεὺς, πο-

λιν δὲ οὐκέτι ἰώνων, οὐδὲ ἕως θαλάττης. ἀλλ' ἄχρι χελιδῶν, οὐχ ὁρῶν θάλατταν ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν κυανέων ἀπέχνας. ὥσπερ ἐν παίδων παιδιᾷ βασιλεὺς ὢν, ἀνωμένων πάλιν καπιῶν, τῶν συγχωρησόντων βασιλεύειν δεόμενος. ἐδήλωσε δὲ ἡ σὺν ἀγησιλάῳ δύναμις, καὶ πρὸ ἐκείνου, ἡ τῶν σὺν κλεάρχῳ μυρίων, ἡ μὲν ἕως φρυγίας ὡς δι' οἰκείας διελθοῦσα. ἡ δὲ ὑπὲρ τὸν εὐφράτην, ὡς δι' ἐρημίας ἀφιγμένη ἄγε μὴν ἀπέλαυον τοῖς ἀρχῆς κατὰ τὴν οἱβούρου σοφίαν. ὅς πρῶτος εἰπεῖν λέγεται κύρῳ δυσχεραίνοντι τὴν πολλὴν πλάνην, δεῖν αὐτὸν καὶ ἀνάγκην εἶναι. πανταχῆ περιφοιτᾷν τῆς ἀρχῆς. ἑκόντα τε καὶ ἄκοντα εἰ μέλλοι βασιλεύειν, ὁρῶντα εἰς τὴν βύρσαν. ὡς ἐφ' ἃ μὲν αὐτῆς βαίνει, ταπεινὰ ἐγίγνετο, καὶ τῆς γῆς ἔψαυε. ἀφ' ὧν δὲ ἀπαλλάττοιτο, αὖθις ἀνίστατο, καὶ πάλιν πατοῦντος ἐταπεινοῦτο. μετανάσται τινὲς βασιλεῖς καὶ σκυθῶν τῶν νομάδων τοσοῦτον διέφερον, ὅσον οὐκ ἐφ' ἁμαξῶν περιῄεσαν. ἀλλ' ἐφ' ἁρμαμαξῶν νομάδες τινὲς βασιλεῖς καὶ πλάνητες διὰ τὴν ἀπιστίαν, καὶ τὸν φόβον τῆς ἐν ταύτῃ καθέδρας πέζοντες ὡς ἀληθῶς, ὥσπερ τινὰ βύρσαν τὴν ἑαυτῶν χώραν. καὶ τούτῳ κρατοῦντες νῦν μὲν, βαβυλῶνα, πάλιν δὲ, σοῦσα, εἶτα, ἐκβάτανα. οὐχ ὅπως ἂν ἀεὶ κατέχειν εἰδότες. οὐδὲ τημελοῦντες ὥσπερ νομεῖς. καὶ γὰρ τοιαῦτα ἦν ὡς ἀληθῶς, ὥσπερ ἀπιστούντων μὴ αὐτῶν εἶναι τὴν ἀρχὴν, οὐ γὰρ ὡς οἰκείων ἐφρόντιζον. οὐδὲ ηὔξανεν εἰς

κάλλος καὶ μέγεθος, οὔτε τὰς πόλεις οὔτε τὰς ἀρχάς. ἀλλ' ὥσπερ οἱ εἰς μὴ προσήκοντα ἐμπεσόντες, αἰσχρῶς καὶ κακῶς ἀνήλισκον. ἀλλὰ ζητοῦντες ὅπως ἀσθενεστάτων ἄρξωσι, καὶ ὥσπερ ὑπὸ μιαιφονιῶν ἁμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους, ὁ δεύτερος ἀεὶ τὸν πρότερον. κατὰ τοὺς πεντάθλους ὑπερβαλεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ ἦν ἀγώνισμα, ὡς πλείστους ἀποσφάξαι, καὶ ὡς πλείστους ἀναστάτους ποιῆσαι οἴκους, καὶ δήμους, καὶ ὅρκους ὡς πλείστους ψεύσασθαι. ταῦτά τε δὴ τῆς περιβλέπτου δυνάμεως ἀπέλαυον, καὶ ἃ τούτοις αὖ παρέπεσθαι φύσεως νόμος διέταξε, μίση καὶ ἐπιβουλὰς ἐκ τῶν οὕτω διατιθεμένων. καὶ ἀποστάσεις καὶ μάχας ἐν ἀλλήλοις, καὶ συνεχεῖς ἔριδας καὶ ἀπαύστους φιλονεικίας. αὐτοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀπέλαυον, ὥσπερ ἐκ κατάρας μᾶλλον ἄρχοντες, ἢ κατ' εὐχήν. οἱ δὲ ἀρχόμενοι πάντα ἃ τοὺς ὑπὸ τοιούτων ἀρχομένους ἀνάγκη. σχεδὸν δέ τι καὶ προείρηται. φοβερὸν μὲν γὰρ ἦν γονεῦσι παίδων εὐμορφία. φοβερὸν δὲ γυναικὸς ἀνδρί. ἔδει δὲ ἀπολωλέναι, οὐ τὸν πλεῖστον ἀδικήσαντα, ἀλλὰ τὸν πλεῖστα κεκτημένον, πόλεων δὲ ἀναιρέσεις, καὶ κατασκαφαὶ τότε πλείους ἢ νῦν ὀλίγου δέω λέγειν, εἰσὶν οἰκισμοί. ῥᾷον δὲ ἦν πολεμοῦντα ἢ ὑπακούοντα, σωθῆναι. ἐν μὲν γὰρ ταῖς μάχαις, ῥαδίως ἡττῶντο. ἐν δὲ ταῖς ἐξουσίαις, οὐ μετρίως ὕβριζον, καὶ τοὺς μὲν θεραπεύοντας, ὡς δούλους ὑπερεώρων. τοὺς δὲ ἐλευθέρους, ὡς ἐχθροὺς ἐκόλαζον.

δ' ἐξ ὧν μισοῦντες καὶ μισούμενοι διῆγον, καὶ γὰρ οὕτω πολλάκις τοὺς ὑπηκόους μᾶλλον τῶν πολεμίων ἐδεδείκεσαν, τὰ πλείω διαλλάκτῃ τῷ πολέμῳ χρώμενοι αἴτιον δ' ἦν, οὔτε ἐκεῖνοι ἄρχειν ἠπίσταντο, οὔτε οἱ ἀρχόμενοι τὸ ἀκόλουθον ἀπεπλήρουν, οὐ γάρ ἐστιν ἄρχεσθαι καλῶς, ὅταν κακῶς οἱ ἄρχοντες ἄρχωσιν, οὔπω γὰρ ἥ τε ἀρχὴ καὶ τὸ δεσπόζειν διῄρητο ἀλλ' ἦν ἴσον βασιλεὺς καὶ δεσπότης. οὐκοῦν εἰκότως οὐδ' ἐπὶ μεγάλα προῆλθον. οὐ γὰρ πρόεισιν οἴκου περαιτέρω τοῦτο τοὔνομα. ὅταν δ' εἰς πόλεις τε καὶ ἔθνη ἀφίκηται, ῥᾳδίως παύεται, ἀλέξανδρος δ' οὖν ὁ τὴν μεγάλην ἀρχὴν μέχρι τῆς ἡμετέρας κτησάμενος. καὶ καταδραμὼν τὴν γῆν, ὡς ἀληθῶς δὴ τῷ κτησαμένῳ βασιλείαν μᾶλλον ἔοικεν. ἢ βασιλεύσαντι. ὥσπερ ἂν εἴ τις ἰδιώτης συγκτήσαιτο μὲν γῆν πολλὴν καὶ ἀγαθήν, πρὶν δὲ λαβεῖν ἀπ' αὐτῆς τοὺς καρποὺς τελευτήσειεν, ὡς δὲ κἀκείνῳ μοι δοκεῖ συμβῆναι. προῆλθε μὲν γὰρ ἐπὶ πλεῖστον τῆς γῆς καὶ τοὺς ἀντιστάντας ἅπαντας κατεστρέψατο. καὶ τῶν χαλεπῶν, ἁπάντων ἀκριβῶς ἀπήλαυσε. καταστήσασθαι δ' οὐκ ἠδυνήθη τὴν ἀρχήν, οὐδ' ἐπιθεῖναι πέρας τοῖς πεπονημένοις. ἀλλ' ἀπέθανεν ἐν μέσῃ τῇ τῶν πραγμάτων πορείᾳ. ὥστ' ἐκεῖνον μὲν, μάχας ἄν τις φαίη πλείστας κατορθῶσαι, βασιλεῦσαι δὲ ἐλάχιστα. καὶ γενέσθαι μὲν ἀγωνιστὴν μέγαν περὶ βασιλείας, ἀπολαῦσαι δ' οὐδὲ ἄξιον τῆς διανοίας, καὶ τῆς τέχνης. ἀλ-

λὰ παθεῖν παραπλήσιον. ὥσπερ ἂν εἴ τις τὸν ὀλυμπικὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος, καὶ κρατήσας τοὺς ἀντιπάλους, εἶτα ἐπαποθάνοι τῇ νίκῃ πρὶν εὖ καὶ καλῶς τῇ κεφαλῇ τὸν στέφανον ἁρμόσαι. ποίους γὰρ νόμους ἑκάστοις διέθηκεν. ἢ ποίας συντάξεις διηνεκεῖς χρημάτων ἢ στρατιωτῶν ἢ νεῶν ἐποιήσατο ἢ ποίᾳ συνηθείᾳ διοικήσει τὰ πράγματα ἤγαγεν αὐτομάτῳ προιούσῃ χρόνων ταχταῖς περιόδοις. ποῖα πολιτεύματα ἐπολιτεύσατο ἐν τοῖς ἀρχομένοις. ὃ δὲ καὶ μόνον ἄξιον τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἔργον καὶ μνημεῖον κατέλιπε πρὸς αἰγύπτῳ τὴν ἐπώνυμον πόλιν, ταύτην εὖ ποιῶν ὑμῖν ᾤκησεν ὅπως ἔχητε, καὶ τῆς μεγίστης μετὰ τὴν ὑμετέραν κρατοίητε. ὥστε πέρσας μὲν κατέλιπεν ἄρχοντας. αὐτοῦ δ᾽ ἐγγύτατα, οὐκ ἦρξεν. ἐπεί γε μὴν ἐκεῖνος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν ἐσχίσθησαν κυρίᾳ οἱ μακεδόνες, ἔργῳ δείξαντες ὑπὲρ αὐτοὺς εἶναι τὴν ἀρχήν. κατέχειν δὲ οὐδὲ τὴν αὐτῶν ἔτι ἐδύναντο. ἀλλ᾽ εἰς τοῦτο τύχης ἀφίκοντο, ὥστε ἠναγκάσθησαν τὴν σφετέραν αὐτῶν ἐκλιπεῖν, ἵνα τῆς ἀλλοτρίας ἄρχωσιν ὥσπερ ἐξῳκισμένοι μᾶλλον, ἢ κρατεῖν δυνάμενοι. καὶ ἦν ὥσπερ αἴνιγμα μακεδόνες οὐκ ἐν μακεδονίᾳ. ἀλλ᾽ οὐ δύναιντο βασιλεύοντες ἕκαστοι, ὥσπερ φρουροὶ μᾶλλον τῶν πόλεων, καὶ τῶν χωρίων ὄντες, ἢ ἄρχοντες ἀνάστατοί τινες βασιλεῖς, οὐχ ὑπὸ τοῦ μεγάλου βασιλέως. ἀλλ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτῶν αὐτοὶ γενόμενοι. εἰ δὲ οἷόν τ᾽ εἰπεῖν. ἐοικότες ἐρήμοις σατράπαις βασιλέως. καίτοι τὴν τοιαύ-

τὴν κατάστασιν, πότερον λῃστείᾳ μᾶλλον ἢ βασι-
λείᾳ προσεοικέναι φήσομεν, νῦν δὲ ὅροι μὲν δή-
πουθεν οὐ μεμπτοὶ τῆς ἀρχῆς ἐκτέτανται, οὐδ'
ὥστε ἐν μέτρῳ λαβεῖν τὸ ἐντὸς αὐτῶν. ἀλλ' οὗ
μὲν, τόδε ὡρίζετο τοῦ πέρσου ἡ ἀρχὴ, ἐντεῦθεν
ἀρξαμένη βαδίζειν πρὸς ἑσπέραν πολὺ πλείων
ἐστὶν ἡ λοιπὴ τῆς ἐκείνου πάσης. ἐκφεύγει δὲ ὑμᾶς
οὐδὲν, οὐ πόλις, οὐκ ἔθνος, οὐ λιμὴν, οὐ χωρίον, πλὴν
εἴ τινων ἄρα ἀχρηστίαν κατέγνωτε, ἐρυθρά τε θάλασ-
σα, καὶ νείλου καταῤῥάκται, καὶ λίμνη μαιῶτις,
ἃ τοῖς πρότερον ἐν πέρασι γῆς ἠκούετο, ἴσα καὶ αὐ-
τῆς ἕρκια τῇ δὲ τῇ πόλει. ὅν γε μὴν ἠπίστουν τινὲς
τῶν λογοποιῶν μὴ εἶναι τὸ παράπαν ὠκεανὸν, μὴ δὲ
περιῤῥεῖν τὴν γῆν ποιητὰς δ' εὑρόντας τοὔνομα,
ψυχαγωγίας ἕνεκα εἰς ποίησιν θεῖναι, τοῦτον οὕτω
καλῶς ἀνεύρετε, ὥστε οὐδὲ ἡ ἐνταῦθα νῆσος ὑμᾶς
διέφυγε. τοσαύτη δὲ οὖσα καὶ τηλικαύτη τὸ μέ-
γεθος, ἡ ἀρχὴ πολὺ μεῖζον ἐστὶ τῇ ἀκριβείᾳ, ἢ τῷ
κύκλῳ τῆς χώρας. οὐ γὰρ μυσοὶ τὴν βασιλείαν
ἔχουσιν. οὐδὲ σάκαι. οὐδὲ πισίδαι. οὐδ' ἄλλοι μέ-
σοι, οἱ μὲν βίᾳ εἰσῳκισμένοι. οἱ δὲ ἀποστάντες. ληφ-
θῆναι δ' οὐ δυνάμενοι. οὐδ' ἀκούει μὲν ἡ βασιλέως
γῆ. ἔστι δὲ πάντων ἔχειν αὐτὴν δυναμένων, οὐδὲ
σατράπαι μάχονται πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ οὐκ
ὄντος αὐτοῖς βασιλέως. οὐδὲ πόλεις. αἱ μὲν πρὸς
τούτους, αἱ δὲ πρὸς ἐκείνους διΐστανται. καὶ εἰς
μὲν τὰς, ἐκπέμπονται φρουροί. ἐκ δὲ τῶν, ἐκπί-
πτουσιν, ἀλλ' ὥσπερ αὐλῆς περίβολος ἐκκεκαθαρ-

μένος. οὕτω ἅπασα ἡ οἰκουμένη χορὸς ἀκριβέστερον ἓν φθέγγεται, συνευχομένη μένειν τὸν ἅπαντα αἰῶνα τήνδε ἀρχήν. οὕτω καλῶς αὐτὴ τοῦ δὲ τοῦ κορυφαίου ἡγεμόνος συγκροτεῖται. αὐτῶν πάντων δὲ πανταχοῦ ἴσον ἄρχεται, οἱ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι κατῳκισμένοι ταπεινότεροι τῶν ἐν τοῖς κοιλοτάτοις πεδίοις πρός γε τὸ μὴ ἀντιτάττεσθαι. οἱ δὲ τῶν πεδίων τῶν εὐδαιμόνων κληροῦχοί τε καὶ οἰκήτορες, ὑμέτεροι γεωργοί, ἤπειρος δὲ καὶ νῆσος, οὐδὲν ἐπιδιακέκριται. ἀλλ᾽ ὥσπερ, μία χώρα συνεχὴς, καὶ ἓν φῦλον, ἅπαντα ὑπακούει σιωπῇ. πάντα δὲ ἐξ ἐπιτάγματος, καὶ νεύματος τελεῖται ῥᾷον, ἤ τις ἂν χορδὴν ψήλοι. κἄν τι γενέσθαι δέῃ, ἀπόχρη δόξαι καὶ πέπρακται. οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ πεμπόμενοι ἐπὶ τὰς πόλεις τε καὶ ἔθνη, τῶν μὲν ὑφ᾽ ἑαυτοῖς, ἕκαστοι ἄρχοντές εἰσι. τὰ δὲ πρὸς αὑτούς τε καὶ πρὸς ἀλλήλους, ὁμοίως ἅπαντες ἀρχόμενοι. καὶ δὴ καὶ τοῦτο φαίη τις ἂν αὐτοὺς, τῶν ἀρχομένων διαφέρειν, ὅτι πρῶτοι δεικνύουσιν ὅπως ἄρχεσθαι προσήκει. τοσοῦτος ἅπασιν ἐνέστακται φόβος τοῦ μεγάλου ἄρχοντος, καὶ τὰ πάντα πρυτανεύοντος, ὥστε μᾶλλον μὲν ἐκεῖνον εἰδέναι νομίζουσιν, ἃ πράττουσιν, ἢ σφᾶς αὐτούς. μᾶλλον δὲ δεδίασι καὶ αἰδοῦνται, ἢ τὸν δεσπότην ἄν τις τὸν αὑτοῦ παρόντα, καὶ ἐφεστηκότα, καὶ κελεύοντα. οὐδεὶς δὲ ἐφ᾽ ἑαυτῷ τηλικοῦτον φρονεῖ, ὅστις τοὔνομα ἀκούσας μόνον, οἷός τ᾽ ἐστὶν ἀτρεμεῖν. ἀλλ᾽ ἀναστὰς ὑμνεῖ καὶ σέβει, καὶ συνεύ-

χεται

χεται διπλῆν τὴν τύχην. τὴν μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ τοῖς θεοῖς, τὴν δὲ αὐτῷ ἐκείνῳ περὶ τῶν ἑαυτοῦ εἰ δέ τι, καὶ μικρὸν ἐνδοῖεν περὶ δίκας τε καὶ ἀξιώσεις, ἢ κοινὰς, ἢ ἰδίας τῶν ἀρχομένων, οἵτινες ἄρα ἄξιοι εἶεν. ὡς ἐκεῖνον ἐκπέμπουσιν εὐθύς. ἐρωτῶντες τί δεῖ ποιεῖν, καὶ μένουσιν, ἕς ἂν ἀποσημήνῃ, οὐχ ἧττον ἢ διδασκάλων χορός. ὥστε οὐδὲν δεῖ φθείρεσθαι περιιόντα τὴν ἀρχὴν ἅπασαν. οὐδὲ ἄλλοτε ἐν ἄλλοις γιγνόμενον τὸ καθ᾽ ἕκαστον βεβαιοῦσθαι, ὁπότε σφίσι τὴν γῆν πατοίη. ἀλλ᾽ εὐμάρεια πολλὴ καθημένῳ πᾶσαν ἄγειν τὴν οἰκουμένην δι᾽ ἐπιστολῶν. αἱ δὲ μικροῦ φθάνουσι γραφεῖσαι, καὶ πάρεισιν ὥσπερ ὑπὸ πτηνὸν φερόμεναι. ὃ δὲ πάντων ἄξιον ἀγασθαί τε καὶ θαυμάζειν, καὶ χάριν ἐκτείνειν καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, οὔπω νῦν εἴρηται· τοσαύτην μὲν γὰρ ἔχοντες τὴν ἀρχήν. οὕτω δ᾽ ἐγκρατῶς καὶ κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν ἄρχοντες, ἐκεῖνο καὶ πολὺ μάλιστα νενικήκατε, ὃ παντελῶς ὑμῶν ἐστιν ἴδιον. μόνοι γὰρ τῶν πώποτε ἐλευθέρων ἄρχετε, καὶ οὐ καρία δίδοται τισαφέρνει. οὐδὲ φρυγία φαρναβάζῳ. οὐδὲ αἴγυπτος, ἑτέρῳ. οὐδ᾽ ὥσπερ οἶκος τοῦ δεῖνος ἀκούει τὸ ἔθνος, ὅτῳ παρεδόθη δουλεύειν, οὐδὲ αὐτῷ ὄντι ἐλευθέρῳ. ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ ταῖς, κατὰ μίαν πόλεσιν, οὕτω καὶ ὑμεῖς ὥσπερ ἐν μιᾷ πόλει πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ πολιτευόμενοι, τοὺς ἄρχοντας καθίστατε ἐπ᾽ αὐτοῖς. οἷον ἐξαρχαιρεσιῶν ἐπὶ προστασίᾳ, καὶ προνοίᾳ τῶν ἀρχομένων, οὐκ

ἔστι τῷ δεσπότας εἶναι. ὥστε ὑποχωρεῖ μὲν ἄρχων ἄρχοντι, ὅταν αὐτοῦ ὁ χρόνος ἐξήκῃ. καὶ οὐδ' ἂν ἀπαντήσειε ῥαδίως. τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ διενεχθῆναι ἄγαν, ὡς ὑπὸ αὐτῷ τῆς χώρας οὔσης. ἔκκλητοι δὲ ὥσπερ ἔφεσις ἐκ δημοτῶν εἰς δικαστήρια. σὺν οὐκ ἐλάττονι τῶν δεξαμένων φόβῳ, περὶ τῆς κρίσεως, ἢ τῶν ποιουμένων γίγνονται. ὥστε φαίη τις ἂν τοσαῦτα ἄρχεσθαι τοὺς νῦν ἀπὸ τῶν πεμπομένων, ὅσα ἂν αὐτοῖς ἀρέσκῃ. πῶς οὖν ταῦτα οὐκ ἐν τοῖς ἐπέκεινα πάσης δημοκρατίας. οὐκοῦν ἐκεῖ ἔξεστι μετὰ τὴν ἐν τῇ πόλει ψῆφον ἐνεχθεῖσαν ἐλθεῖν ἄλλοσε. οὐδ' ἐπ' ἄλλους δικαστάς. ἀλλὰ στέργειν ἀνάγκη τοῖς ἐγνωσμένοις, εἰ μή τις ἐστὶ μικρὰ πόλις, ὥστε προσδεῖσθαι δικαστῶν ὑπερορίων παρὰ τὴν ἀξίαν. ἢ καὶ διώκοντα μὴ κρατήσαντα, μὴ δὲ τῷ νενικῆσθαι. ἀλλὰ μὲν εἰ δικαστὴς ἕτερος μέγας, ὃν οὔποτε οὐδὲν ἐκφεύγει τῶν δικαίων. κἀνταῦθα δὴ πολλὴ καὶ εὐσχήμων ἡ ἰσότης μικροῦ πρὸς μέγαν, καὶ ἀδόξου, πρὸς ἔνδοξον, καὶ πένητος δὴ, πρὸς πλούσιον, καὶ γενναῖον, ἀγεννοῦς, καὶ τὸ τοῦ ἡσιόδου συμβαίνει. ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει. ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει. οὗτος ὁ δικαστής τε καὶ ἡγεμών, ὅπως ἂν τὸ δίκαιον ἄγῃ, ὥσπερ πνεῦμα ἐν νηί. οὐ δήπου πλουσίῳ μὲν μᾶλλον, πένητι δὲ ἧττον χαριζόμενόν τε, καὶ παραπέμποντα. ἀλλ' ὅτῳ γένοιτο, ἀεὶ τούτων, ὁμοίως ὠφελοῦν. δίειμι δὴ καὶ τὰ ἑλληνικά. ἐπειδήπερ ἐνταῦθα ἐγενόμην τοῦ λόγου αἰσχυνόμενος. μὴ

καὶ δεδιὼς μὴ δόξω μικρολογεῖσθαι. οὐ μὴν, ἀλλ᾽ ὥσπερ, καὶ ἀρτίως εἶπον, ὡς οὐκ ἴσα ἴσοις παραβάλλων δίειμι, ἀλλ᾽ οὐκ ὄντων ἑτέρων παραδειγμάτων ἀναγκάζομαι τοῖς οὖσι χρῆσθαι, εἶτα καὶ γελοῖον τοῦτο μὲν αὐτὸ θαυμάζειν καὶ δεικνύειν, ὅτι οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἴσα τοῖς ὑμετέροις ἕτερα οὐδ᾽ ἐγγύς. ἀλλὰ πάντα ὑπὸ τούτων ἀποκρύπτεται, περιμένειν δὲ τηνικαῦτα παρεξετάσαι, ὁπηνίκα ἴσον ἔχοιμεν μνημονεῦσαι, οὐκ οἶμαι δεῖν. ὅτι γε οὐδὲ θαυμαστὰ ὁμοίως ἂν ἦν εἴ τινα εἴχομεν εἰπεῖν ὅμοια, καὶ μὴν οὐδ᾽ ἐκεῖ τό γε ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτ᾽ ἔτι φαυλότερα ὧν ἀρτίως ἐζήτησα, περιβολῇ τε ἀρχῆς καὶ ὄγκῳ πραγμάτων φανεῖται τὰ ἑλληνικὰ τῶν περσικῶν. ἀλλὰ τῷ τοὺς μὲν βαρβάρους ταῖς περιουσίαις καὶ ταῖς δυνάμεσιν ὑπερβαλέσθαι. τοὺς δὲ ἕλληνας, σοφίᾳ καὶ σωφροσύνῃ παρελθεῖν, μέγα μοι δοκεῖ· καὶ παντελὲς εἰς ἀρετῆς εἶναι λόγον, καὶ παντὸς ἀγώνισμα λαμπρότερον. τοῦτ᾽ οὖν ἐρῶν ἔρχομαι, ὅπως ἐκεῖνοι καὶ πηλίκοις οὖσι τοῖς ἑαυτῶν ἐχρήσαντο πράγμασι. κἂν φανῶσι πολὺ μικρότερα διασώσασθαι μὴ δυνηθέντες. δῆλον τὸ συνθησόμενον εἰς τὴν ψῆφον. ἔπραξαν μὲν γὰρ πᾶν ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας, ἀθηναῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, καὶ ἦν αὐτῶν ἡ δύναμις πλεῖν τὴν θάλατταν, καὶ τῶν κυκλάδων ἄρχειν, καὶ τὰ ἐπὶ θρᾴκης ἔχειν, καὶ πύλας, καὶ ἑλλήσποντον, καὶ κορυφάσιον, καὶ ταῦτ᾽ αὖ ἡ δύναμις, καὶ ἔπαθον δὴ παραπλήσιον, ὥσπερ ἂν εἴ τις σώματος

ἐπιθυμῶν γενέσθαι κύριος, ὄνυχάς τινας, καὶ ἄκρα λάβοι ἀντὶ ὅλου τοῦ σώματος, καὶ ταῦτα ἔχειν οἴοιτο ἅπερ ἐβούλετο. ὡς δὲ κἀκεῖνοι ἡγεμονίας ἐπιθυμήσαντες, νησίδια καὶ ἄκρας ἐπὶ θαλάττῃ, καὶ λιμένας καὶ τοιαῦτα ἐξεκαρπώσαντο· καὶ κατετρύφησαν περὶ τὴν θάλατταν ὀνειροπολήσαντες ἡγεμονίαν μᾶλλον, ἢ κτήσασθαι δυνηθέντες. γινόμενοι δὲ ὅμως ἐπὶ καιρῶν, ὥσπερ ἐν κλήρου περιόδῳ ἐπιστάται τῶν ἑλλήνων ἑκάτεροι, οὐδ᾽ εἰς μίαν ὡς εἰπεῖν γενεὰν διεσώσαντο τὴν τάξιν· οὔκουν ἀμέμπτως γε. ἀλλὰ τοῦτο δὴ τὸ λεγόμενον. τὴν καδμείαν νίκην ἐνίκων ἀλλήλους περὶ τῆς ἡγεμονίας. ὥσπερ οὐκ ἀξιοῦντες τοὺς ἑτέρους μόνους μισεῖσθαι ἀεὶ ἕτεροι, ἀλλ᾽ αὐτοὶ τοῦ μέρους μεταλαμβάνειν. τῶν μὲν λακεδαιμονίων, εἷς ἡγεμὼν οὕτως διέθηκε τοὺς ἕλληνας, ὥστ᾽ ἀπαλλαγέντας ἀπ᾽ αὐτῶν ἑκόντας, μόνους ἑαυτοῖς ἑτέρους ἄρχοντας ζητῆσαι. δόντες δὲ αὑτοὺς ἀθηναίοις, ὡς χρόνος οὐ πολὺς διῆλθε, μετέγνωσαν. οὔτε τῶν φόρων φέροντες τὴν ἀμετρίαν. οὔτε τοὺς ἐπὶ τῇ τούτων προφάσει παρακλέπτοντας αὐτούς, ἀνάστατοί τε γινόμενοι, καὶ καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἀθήνησι περὶ τῶν παρ᾽ ἑαυτοῖς λόγον ὑφέξοντες. κληρούχων τε σφίσιν ἐπὶ τὴν γῆν πεμπομένων, καὶ παρὰ τοὺς φόρους ἀργυρολόγων, εἴπου χρεία κατάσχοι ἑτέρα, προσέτι τάς τε ἀκροπόλεις ἐλευθέρας ἔχειν οὐ δυνάμενοι, καὶ ἐπὶ τοῖς δημαγωγοῖς ὄντες τοῖς ἐκείνων, οὐ καὶ χεῖρον φερο-

κοῦσιν ὁμοίως. στρατεύσασθαί τε ἀναγκαζόμενοι στρατείας οὐκ ἀναγκαίας ἐν ἱερομηνίαις, καὶ ἑορταῖς πολλάκις, ὡς δ' εἰπεῖν ἁπλῶς, οὐδὲν τηλικοῦτον τῆς προστασίας ἀπολαύοντες. ἀνθ' ὅτου ταῦτα ἄξιον ἦν ὑπομεῖναι. δυσχεραίνοντες δ' ἐκ τούτων, τοὺς ἀθηναίους οἱ πολλοὶ καὶ πρὸς τοὺς λακεδαιμονίους πάλιν μεταστάντες, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ πρότερον ἀπ' ἐκείνων πρὸς τοὺς ἀθηναίους, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπ' ἐκείνων πάλιν ἐξηπατήθησαν. προειπόντες γὰρ ὑπὲρ τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας πολεμήσειν ἀθηναίοις, καὶ τούτῳ προσαγόμενοι τοὺς πολλούς, ἐπειδὴ καθεῖλον ἐκεῖνοι τὰ τείχη τῶν ἀθηναίων καὶ κύριοι τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ ταῦτα ποιεῖν ἐγένοντο, τοσοῦτον ὑπερέβαλον, ὥστε τυραννίδας ἐν πάσαις ταῖς ἑλληνίσι πόλεσιν κατέστησαν, ἃς προσεῖπον εὐφήμως δεκαρχίας, καὶ μίαν καθελόντες τὴν ἀθηναίων δυναστείαν, πολλὰς τὰς παρ' αὐτῶν ἀντεισήγαγον. αἳ οὐκ ἀθήνησιν, οὐδ' ἐν σπάρτῃ ἀλλὰ τέλους κακῶς ἐποίουν τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς σφετέροις ἑκάστοις χωρίοις συνεχῶς ἱδρυμέναι, καὶ οἷον συμπεπλεγμέναι. ὥστ' εἰ ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προεῖπον τοῖς ἕλλησιν ὅτι ὑπὲρ τούτου πολεμήσουσιν ἀθηναίοις ὅπως μείζω καὶ πλείω σφᾶς ἐκείνων κακὰ ἐργάσαιντο, καὶ δείξαιεν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὄντα τὰ ἀπ' ἐκείνων, μὴ ἂν αὐτῶν ἄμεινον βεβαιῶσαι τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ γὰρ οὖν ἡττῶντο μὲν εὐθέως ἐνὸς φυγά-

δης. κατελίποντο δὲ ὑπὸ θηβαίων ἐμισοῦντο δὲ ὑπὸ κορινθίων ἐπίμπλατο δὲ ἡ θάλαττα τῶν ἁρμοστῶν ἐκπιπτόντων, ἅτε ἀναρμόστων, καὶ οὐ κατὰ τοὔνομα ἐγκαταστάθέντων τε καὶ ἐχόντων τὰς πόλεις, ἐπειδή τε τοῖς ἐκείνων ἀδικήμασι καὶ τῷ μίσει ὧ διὰ ταῦτα εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν ἑλλήνων αὐξηθέντες θηβαῖοι ἐκράτησαν αὐτῶν τὴν ἐν λεύκτροις μάχην ὁμοῦ τέ γε λακεδαιμόνιοι ἐκ πολλῶν ἧσαν καὶ θηβαίους οὐδεὶς αὖ φέρειν ἠδύνατο μίαν μάχην εὐτυχήσαντας. ἀλλὰ τί ἐφάνθη λυσιτελοῦν. ἔπι τὴν καδμείαν ἀνέχεσθαι μᾶλλον, ἢ κεκρατηκέναι λακεδαιμονίων, οὕτως ἐμισήθησαν, καὶ ταῦτα οὐ δήπω κατηγορίας ἀνέκα κοινῆς τῶν ἑλλήνων συνεσκευασμένου, ὥσπερ ὁ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ὁ τὸν τρικάρανον ποιήσας, μήποτε ἀνάγκη τοσαύτη γένοιτο. ἀλλ' ἐκεῖνο ἐπιδεικνῦναι βούλομαι, ὅτι οὔπω πρὸ ὑμῶν ἦν τὸ ἄρχειν εἰδέναι. εἰ γὰρ ἦν, ἐν τοῖς ἕλλησιν ἦν ἄν. οἳ πλεῖστα δήπου τῶν γε ἄλλων σοφίᾳ διήνεγκαν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὑμέτερον ἐστὶν εὕρημα, καὶ ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπεισελθὸν, αὐτὶ τό γε λεχθὲν ἐπ' ἀθηναίων. κινδυνεύει, καὶ περὶ πάντων εἴτις εἴποι τῶν ἑλλήνων ἀληθὲς εἶναι. ἐπεὶ τοῖς μὲν ἄρχουσιν ἀντιστῆναι καὶ κρατῆσαι πέρσας καὶ λυδοὺς, καὶ πλούτων καὶ πόνους ὑπενεγκεῖν ἀγαθοὶ παντὸς μᾶλλον ἦσαν. ἄρχειν δὲ αὐτοὶ ἔτι ἀπαίδευτοι ἦσαν. γειράμενοι τε ἐσφάλλοντο, καὶ πρῶτον μὲν φρουροὺς εἰσέπεμπον εἰς τὰς πόλεις. οἱ τῶν μὲν ἐπιχωρίων

ἑκάστων καὶ εἰς οὓς ἔπεμπον, οὐκ ἐλάττους ἀεὶ δήπουθεν ἦσαν. ὑπόνοιαν δὲ ποίουν, καὶ τοῖς μήπω φρουρουμένοις ὡς πάντα πρὸς ἰσχὺν καὶ βίαν ἄγοντες. ἀμφότερα οὖν συνέβαινε, μήτε τὰς πόλεις ἀσφαλῶς ἔχειν, καὶ προσέτι μισεῖσθαι, καὶ τὰ κακὰ τῆς ἀρχῆς ἀντὶ τῶν τῆς ἀρχῆς ἀγαθῶν καρποῦσθαι. τὴν μὲν πλεονεξίαν, οὐ βέβαιον. τὴν δὲ τῆς πλεονεξίας δόξαν, ἰσχυρὰν ἔχοντας. ἔπειτα τι πρὸς τούτοις συνέβαινε διασπωμένους ἀεὶ καὶ διαιρουμένους, ἀσθενεστέρους τῶν οἴκοι γίνεσθαι, καὶ μὴ ἱκανοὺς τὴν ἑαυτῶν σώζειν, ἀλλὰ τὸ ζητεῖν τὴν ἑτέρων ἔχειν. οὔτ᾽ οὖν ὧν ἄρχειν ἐφίεντο, ὑπερβαλέσθαι τότε ἐδύναντο πλήθει τούτων ὧν ἔπεμπον. οὔθ᾽ ἑαυτοῖς τὸ μένειν ἴσοις κατέλιπον. ἀλλ᾽ ἦσαν ἐλάττους μὲν ἔξω. ἐλάττους δὲ οἴκοι, καὶ τὸ προϊέναι τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς εἰς ἄπορον καθίστατο, οὐκ ἔχουσι τὰ τελευταῖα, δι᾽ ὅτων αὐτοὶ καθέξουσιν· ὥστε τοὔμπαλιν ἔπασχον ὧν ἐδέοντο, καὶ ἦν τὸ μὲν προχωρεῖν αὐτοῖς ἃ ἐβούλοντο, ἀμήχανον καὶ κατάρας ἐγγύς. τὸ δὲ μὴ προχωρεῖν, κουφότερόν τε καὶ ἥττους ἔχον τοὺς φόβους. οὐδὲν γὰρ ἄλλο, ἢ διοικιζομένοις ἐῴκεσαν ἀντὶ ἀρχόντων, καὶ πονοῦσιν ὑπὲρ τοῦ πονεῖν. ἅμα γὰρ τῷ τέλει, τὸ κεφάλαιον εὐθὺς ἐλάνθανε, λυόμενον, καὶ πάλιν εἰς ταὐτὸ κατὰ τοὺς ποιητὰς κατῄει. ἔτι δ᾽ οὔτ᾽ ἰσχύειν αὐτοῖς συνέφερε τοὺς ἀρχομένους, ἀλλὰ τὰς ἐπιβουλάς, οὔτ᾽ ἀσθενεῖς εἶναι, ἀλλὰ τοὺς παρὰ τῶν ἔξωθεν αὖ πολέμους, καὶ ὅπως ἢ τι πλέον συμμα-

χίαν. ἀλλ' ἐπεπόνθεσαν πρὸς αὐτοὺς παραπλήσιον ὥσπερ οἱ ἐν ταῖς παιδιαῖς. τῇ μὲν εἰς τοὔμπροσθεν ἄγοντες, τῇ δ' εἰς τοὔπισθεν ἀνθέλκοντες οὐκ ἔχοντες, ὅτι χρήσονται ἀλλ' οἷον εἶναι τε καὶ μὴ εἶναι αὐτοὺς βουλόμενοι αὐτοὶ μεταχειριζόμενοί τε καὶ ἄγοντες. ἐν οἷς δουλεύουσιν εἰπεῖν οὐκ ἔχοντες. τὸ δὲ πάντων γελοιότατόν τε, καὶ ἀτοπώτατον, αὐτοὶ γὰρ τοὺς ἀφισταμένους αὐτῶν τοὺς λοιπούς, ἐν ᾧ τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἔχοντας, ἠνάγκαζον εἶναι, παραπλήσιον ποιοῦντες ὥσπερ ἂν εἰ αὐτοὺς τοὺς ἀφεστηκότας ἐφ' ἑαυτοὺς ἔπειθον εἶναι, καὶ οὐκ ἐλογίζοντο τοὺς τῆς ἐκείνων ὄντας μερίδος τοὺς ἐπ' αὐτοὺς ἄγοντες, οἷς οὐκ ἔλυσιτέλει δήπου καθ' αὑτῶν καταδεικνύναι, τὸ τοῖς ἄλλοις σπουδῇ βοηθεῖν. ὥστε κἀνταῦθα τοὐναντίον, ἢ ἐβούλοντο ὅτι καὶ συνέφερε, διέπραττον, βουλόμενοι γὰρ τοὺς ἀφισταμένους προσάγεσθαι, καὶ τοὺς παραμένοντας ἂν ἐποίουν ἀφίστασθαι. ἐδείκνυσαν γὰρ αὐτοῖς, ὅτι μένοντας μὲν ἐπ' ἀλλήλους ὑπάρξουσιν αὐτοῖς. κἂν δ' ἅπαντες ἀποστάντας, ἐλευθέροι βεβαίως ἔσονται, οὐ γὰρ καταλείψουσι τελευτῶντες, δι' ὧν λυπηθήσονται ὥστε τοσούτῳ περὶ αὐτοὺς ἦσαν φαυλότεροι τῶν ἀπίστων συμμάχων, ὅσῳ οἱ μὲν καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἀπεχώρουν οἱ δὲ κοινὴν ἀπόστασιν δι' ὧν ἔπραττον εἰσηγοῦντο. οὕτω τό τε ἀρχῆς οὔπω τάξις ἦν, οὐδὲ εἰδότες αὐτὴν ἐδίωκον. ἀλλὰ καὶ περὶ μικρά, καὶ οἷον ἐσχατιὰς καὶ κλήρους ἔχοντες, οὐκ ἠδυνήθησαν, οὐδ' αὐτὰ δια-

σώσασθαι διὰ τὴν τοῦ ἄρχειν ἀπειρίαν τε καὶ ἀδυναμίαν, οὔτε φιλανθρώπως ἄγοντες τὰς πόλεις, οὔτ' ἐγκρατῶς ἔχειν δυνάμενοι, βαρεῖς ἅμα καὶ ἀσθενεῖς ὄντες. τελευταῖον δ' αὖ γυμνωθέντες, κατὰ τὸν αἰσώπου κολοιὸν, μόνοι πρὸς ἅπαντας ἐμάχοντο. τοῦτο μέντοι τὸ τοὺς πρόσθεν ἅπαντας ὡς εἰπεῖν, ἀνθρώπους διαφυγὸν, ὑμῖν ἐτηρήθη μόνοις. εὑρεῖν τε καὶ τελειώσασθαι, καὶ θαυμαστὸν οὐδέν. ὥσπερ γὰρ τῶν ἄλλων πραγμάτων, περὶ ταῖς ὕλαις ἀπαντῶσιν αἱ τέχναι, οὕτως ὅτε ἀρχὴ μεγίστη καὶ δύναμις διαφέρουσα συνέστη, τότ' ἐπ' αὐτῇ καὶ ἡ τέχνη συνετέθη τε καὶ συνεισῆλθε, καὶ ἄμφω δὴ δι' ἀλλήλων ἐκρατύνθη. διὰ μὲν τὸ τῆς ἀρχῆς μέγεθος, καὶ ἡ ἐμπειρία ἀναγκαίως περιεγένετο. διὰ δ' αὖ τὸ ἄρχειν εἰδέναι, δικαίως ἀλλὰ καὶ εἰκότως ηὔξησεν ἡ ἀρχή. ἔστι δὴ καὶ πολὺ μάλιστα ἄξιον πάντων ἰδεῖν καὶ θαυμάσαι τὴν περὶ τὴν πόλιν αἰτίαν, καὶ τὴν τῆς διανοίας μεγαλοπρέπειαν ὡς οὐδὲν ἐοικὸς αὐτῇ τῶν πάντων. διελόντες γὰρ δύο μέρη πάντας τοὺς ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, τοῦτο δ' εἰπὼν, ἅπασαν εἴρηκα τὴν οἰκουμένην. τὸ μὲν χαριέστερόν τε καὶ γενναιότερον καὶ δυνατώτερον πανταχοῦ πολιτικὸν ἢ καὶ ὁμόφυλον πᾶν ἀπεδώκατε. τὸ δὲ λοιπὸν ὑπήκοόν τε καὶ ἀρχόμενον, καὶ οὔτε θάλαττα διείργει τὸ μὴ εἶναι πολίτην, οὔτε πλῆθος τῆς ἐν μέσῳ χώρας. οὐδ' ἀσία καὶ εὐρώπη διῄρηται ἐνταῦθα. πρόκειται δ' ἐν μέσῳ πᾶσι πάντα. ξένος δ' οὐδεὶς ὅστις ἀρ-

χῆς ἢ πίστεως ἄξιος, ἀλλὰ καθέστηκε κοινὴ τῆς γῆς δημοκρατία ὑφ' ἑνὶ τῷ ἀρίστῳ ἄρχοντι καὶ κοσμητῇ, καὶ πάντες ὥσπερ εἰς κοινὴν ἀγορὰν συνίασι ταξόμενοι τῆς ἀξίας ἕκαστοι. ὥσπερ δὲ πόλις τοῖς αὑτῆς ὁρίοις καὶ χώραις ἐστί, τοῦθ' ἥδε ἡ πόλις τῆς ἁπάσης οἰκουμένης, ὥσπερ αὐτῆς χώρας ἄστυ κοινὸν ἀποδεδειγμένη. φαίης ἂν περιοίκους ἅπαντας ἢ κατὰ δῆμον οἰκοῦντας ἄλλον χῶρον, εἰς μίαν ταύτην ἀκρόπολιν συνέρχεσθαι. ἡ δὲ, οὐδὲ πώποτε ἀπεῖπεν. ἀλλ' ὥσπερ τὸ τῆς γῆς ἔδαφος φέρει πάντας, οὕτω καὶ ἥδε δέχεται μὲν τοὺς ἐξ ἁπάσης γῆς, ὥσπερ τοὺς ποταμοὺς θάλαττα. κοινὸν δ' αὐτῇ καὶ τοῦτο πρὸς τὴν θάλατταν ἐστίν. οὔτε γὰρ ἐκείνη μείζων ἀπὸ τῆς ἐμβολῆς τῶν ποταμῶν γίνεται ὡς συνειμαρμένον τούτου σὺν αὐτοῖς, εἰς ῥοῦν αὐτὴν ἔχειν τὸ μέγεθος, καὶ τῇ δὲ ἀπὸ μεγέθους οὐδὲν ἐπίδηλον. ὥσπερ δὲ οἱ τοῖς κόλποις δεχόμενοι πάντα, οὕτω κρύψασα ἔχει ἐξιόντων καὶ εἰσιόντων. ἴση οὖσά τε καὶ φαινομένη; καὶ τοῦτο μὲν δὴ τοῦ λόγου ὑπενεγκόντος, οὕτω παρεφθέγχθη. ὅπερ δὲ ἐλέγομεν, μεγάλοι μεγάλως ἐμετρήσατε τὴν πόλιν, καὶ οὐκ ἀποσεμνυνόμενοι τοῦτο θαυμαστὴν ἐποιήσατε, τῷ μηδενὶ τῶν ἄλλων αὐτῆς μεταδιδόναι. ἀλλὰ τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἄξιον ἐζητήσατε καὶ τὸ ῥωμαίων εἶναι ἐποιήσατε οὐ πόλεως, ἀλλὰ γένους ὄνομα κοινοῦ τινος, καὶ τούτου, οὐχ ἑνὸς τῶν πάντων, ἀλλ' ἀντιρρόπου πᾶσι τοῖς λοιποῖς. οὐ γὰρ εἰς ἕλληνας καὶ βαρ-

βάρους διαιρεῖται νῦν τὰ γένη. οὐδὲ γελοίαν τὴν διαίρεσιν ἀπεφήνατε. αὐτοὶ πολυανθρωποτέραν τὴν πόλιν παρεχόμενοι ἢ κατὰ πᾶν, ὡς εἰπεῖν τὸ ἑλληνικὸν φῦλον. ἀλλ' εἰς ῥωμαίους τε καὶ οὐ ῥωμαίους ἀντιδιείλετε. ἐπὶ τοσοῦτον ἐξηγάγετε τὸ τῆς πόλεως ὄνομα. τούτων δὲ οὕτω διῃρημένων, πολλοὶ μὲν ἐν ἑκάστῃ πόλει πολῖται ὑμέτεροι οὐχ ἧττον ἢ τῶν ὁμοφύλων. οὐδὲ ἰδόντες πω τινὲς αὐτῶν τὴν πόλιν. φρουρῶν δὲ οὐδὲν δεῖ, τὰς ἀκροπόλεις ἐχόντων. ἀλλ' οἱ ἑκασταχόθεν μέγιστοι καὶ δυνατώτατοι τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ὑμῖν φυλάττουσι. καὶ διπλῆ τὰς πόλεις ἔχετε. οἴκοθεν δέ τε καὶ παρ' αὐτῶν ἑκάστας. φθόνος δὲ οὐδεὶς ἐπιβαίνει τῆς ἀρχῆς. αὐτοὶ γὰρ ὑπήρξατε τοῦ μὴ φθονεῖν. ἅπαντα εἰς τὸ μέσον καταθέντες, καὶ παρασχόντες τοῖς δυναμένοις μὴ ἄρχεσθαι μᾶλλον, ἢ ἄρχειν ἐν τῷ μέρει. οὐ τοίνυν οὐδὲ μῖσος ἐκ τῶν ἀπολειπομένων ὕπεισι. διὰ γὰρ τὸ κοινὴν εἶναι τὴν πολιτείαν, καὶ οἷον πόλεως μιᾶς, εἰκότως οὐχ ὡς ἀλλοτρίων ἀλλ' ὡς οἰκείων ἄρχοντες ἄρχουσιν. ἐπὶ δὲ καὶ μέτεστιν αὐτῇ πᾶσιν ἄδεια τοῖς πλήθεσιν ἐκ τῶν παρ' αὐτοῖς δυνατῶν, ἢ παρ' ὑμῶν ἐπ' αὐτούς, ἐάν τι τολμῶσι παρακινεῖν, δι' οὓς ἥξουσα ὀργή τε καὶ τιμωρία. οὕτω καὶ πένησι καὶ πλουσίοις, εἰκότως τὰ παρόντα καὶ ἀρέσκει, καὶ συμφέρει. καὶ ἄλλως οὐ λέλειπται ζῆν καὶ γέγονε μία ἁρμονία πολιτείας, ἅπαντα συγκεκληκυῖα. καὶ τὸ πρόσθεν δοκοῦν οὐ δυνατὸν εἶναι συμβῆναι, συνῆλ-

θεῖν, ἐφ' ἡμῶν, κράτος ἀρχῆς, ἅμα καὶ φιλανθρωπίας, καὶ μεγάλου γε, καὶ οὐ κενὸν ἄρχειν ἐγκρατής. οὕτω δὴ καθαραὶ μὲν φρουρῶν πόλεις. μόρα δὲ καὶ ἶλαι ἀποχρῶσιν ἐθνῶν εἶναι ὅλων φυλακή. καὶ οὐδ' αὗται κατὰ τὰς πόλεις ἑκάστῳ τῶν γενῶν πολλαὶ ἱδρυμέναι, ἀλλ' ἐν ἀριθμῷ τῶν ἄλλων ἐνεσπαρμέναι ταῖς χώραις. ὥστε πολλοὺς τῶν ἐθνῶν ἀγνοεῖν ὅπου ποτ' ἐστὶν αὐτοῖς ἡ φρουρά, εἰ δέ που πολλῆς δι' ὑπερβολὴν μεγέθους ὑπερῆρκε τὸ δύνασθαι σωφρονεῖν καθ' αὑτὴν, οὐδὲ τούτοις ἐφθονήσατε τῶν ἐπιστησομένων τε καὶ διαφυλαξόντων, καὶ γάρ τοι ἥδιον μὲν ὑμῖν ἅπαντες ἀποπέμπουσι τοὺς φόρους, ἢ παρ' ἄλλων ἄν τινες αὐτῶν λαμβάνοιεν εἰκότως. ἄρχειν μὲν γὰρ οἷς δύναμις, οὐ σωτήριον. ἄρχεσθαι δ' ὑπὸ τῶν κρειττόνων, ὁ δεύτερος φασὶ πλοῦς. ὑπὸ δὲ ὑμῶν νῦν, καὶ πρῶτος ἀπεφάνθη. ἅπαντες οὖν ἀπρὶξ ἔχονται, καὶ οὐ πρὸ τούτου ἀξιώσαιεν ἀποστῆναι, ἢ οἱ πλέοντες ἂν τοῦ κυβερνήτου. ἀλλ' οἷον αἱ νυκτερίδες ἐν τοῖς ἄντροις ἀλλήλων τε καὶ λίθων ἔχονται προσπεφυκυῖαι, οὕτω ὑμῶν ἅπαντες ἐξήρτηνται σὺν πολλῷ φόβῳ καὶ προνοίᾳ. μή τις ἀποπέσῃ τούτου τοῦ ὁρμαθοῦ, καὶ πρότερον ἂν δείσαιεν μὴ ὑφ' ὑμῶν καταλειφθῶσιν, ἢ ὑμᾶς ἂν αὐτοὶ καταλείποιεν. ἀντὶ δὲ ἀμφισβητήσεως ἀρχῆς τε καὶ πρωτείων, ὑφ' ὧν ἅπαντες οἱ πρὸ τοῦ μὲν συνερρήγνυντο πόλεμοι, οἱ μὲν ὥσπερ ὕδωρ ἀψοφητὶ ῥέον, ἥδιστα ἡσυχάζουσιν. ἀσμένοι πόνων πεπαυμένοι καὶ κακῶν, μετεγνωκότες

ὥσπερ ἄρα ἄλλως ἐσκιαμάχουν. οἱ δ' οὐδ' ἥν ποτε ἦρξαν ἴσασιν, οὐδ' ἀναμιμνήσκονται. ἀλλ' ἀτεχνῶς κατὰ τὸν παμφύλου μῦθον, εἰ δὲ μὴ πλάτωνος, οἷον ἐπὶ τῇ πυρᾷ ἤδη κείμεναι αἱ πόλεις ἀπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλας ἔριδος καὶ ταραχῆς, ἀθρόαν ἐδέξαντο τὴν ἡγεμονίαν, καὶ ἐξαίφνης ἀνεβίωσαν. ὅπως δὲ εἰς τοῦτο ἀφίκοντο, οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν, οὐδ' ἴσασιν οὐδὲν πλὴν τῶν παρόντων θαυμάζειν, ἀλλὰ πεπόνθασιν, οἷον οἱ ἀφυπνισθέντες, καὶ ἀντὶ τῶν ὀνειράτων ὧν ἀρτίως ἑώρων, ἐξαίφνης ταῦτα παριδόντες, καὶ ἐν αὐτοῖς γενόμενοι. πόλεμοι δὲ, οὐδ' εἰ πώποτε ἐγένοντο ἔτι πιστεύονται. ἀλλ' ἐν ἄλλων μύθων τάξει τοῖς πολλοῖς ἀκούονται. εἰ δέ που καὶ συμπλακεῖεν ἐπ' ἐσχατιαῖς, οἷα εἰκὸς ἐν ἀρχῇ μεγάλῃ καὶ ἀμετρήτῳ παρανοίᾳ γε τῶν ἢ δυστυχίᾳ λιβύων, ἢ κακοδαιμονίᾳ τῶν παρὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἀγαθοῖς παροῦσι χρήσασθαι μὴ δυναμένων ἀτεχνῶς ὥσπερ μῦθοι ταχέως αὐτοί τε παρῆλθον, καὶ οἱ περὶ αὐτῶν λόγοι. τοσαύτη ἄρ' ὑμῖν εἰρήνη, καὶ πάτριον πολεμεῖν. οὐ γὰρ οἱ χθὲς σκυτοτόμοι καὶ τέκτονες, σήμερον ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς. οὐδ' ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς στρατιώτης μετεσκεύασται, ὃς ἀρτίως ἦν γεωργός. οὐδ' οἷον ἐν οἰκίᾳ πενιχρᾷ, οἱ αὐτοὶ ὀψοποιοί, οἱ κουροῦσι. στρωννύουσιν. οὐχ οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀνεμίξατε. οὐδὲ τοὺς ἐπ' ἄλλων ὄντας στρατιώτας ἀπὸ τῆς χρείας γενήσεσθαι ἂν μείνατε. οὐδὲ ἐπετρέψατε τοῖς πολεμίοις συγκαλεῖν ὑμᾶς, ἀλλὰ τὰ

μὲν περὶ τὴν ὅλην ἀρχήν τε καὶ τὴν περὶ ταύτην πολιτείαν εἴρηται, ὅντιν' ἔγνωτε τρόπον, καὶ ὅπως κατεστήσασθε. περὶ δὲ τοῦ μαχίμου καὶ τῶν κατὰ στρατείας, νῦν καιρὸς εἰπεῖν ὅπως αὖ καὶ τοῦτ' ἐπενοήσατε, καὶ ἥντινα τάξιν αὐτῶν ἀπέδοτε. θαυμαστὴ ἄρ' ἦν καὶ ἡ περὶ τοῦτο σοφία, καὶ παράδειγμα εἰς τὸ παντελὲς οὐκ ἔχει. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ τὸ μάχιμον ἀποκρῖναι, καὶ αἰγύπτιοι προῆλθον, καὶ ἐδόκουν τοῦτο σοφώτατον εὑρεῖν. ὅτι αὐτοῖς ἴδια ἀπὸ τῶν ἄλλων ἵδρυντο οἱ προπολεμοῦντες τῆς χώρας, ὥσπερ καὶ ἄλλα πολλὰ παρὰ τοὺς ἄλλους ἐδόκουν εἶναι, ἥ φασιν αἰγύπτιοι σοφοί. τοῦτο δὲ ὑμεῖς κατὰ ταυτὸ γνόντες, οὐ ταυτὸν ἐποιήσατε, ἀλλὰ τοσοῦτο σοφώτερον καὶ κάλλιον αὐτοὶ διείλεσθε, ὥστε ἐν ἐκείνῳ μὲν τῷ συντάγματι, οὐκ ἦν ἴσον ἔχειν τῆς πολιτείας ἀλλήλοις. ἀλλ' ἦσαν ἐν τῷ χείρονι οἱ στρατευόμενοι τῶν ἡσυχαζόντων μόνοι ποιοῦντες δι' αἰῶνος, οὔκουν ἴσως οὐδὲ ἡδέως εἶχον αὐτοῖς. παρ' ὑμῖν δὲ ἁπάντων ἐχόντων τὸ ἴσον, τὸ μάχιμον δυνατὸν χωρὶς ἱδρῦσθαι, οὔπω καὶ ἑλλήνων τόλμα. καὶ αἰγυπτίων, καὶ ὅτων εἴποι τις ἂν τῆς ὑμετέρας ἥττηται, καὶ τοσοῦτον ὑμῶν λειπόμενοι πάντες τοῖς ὅπλοις, ἔτι τῇ γνώμῃ πλέον εἰσὶν ὀπίσω. τὸ μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ τῆς πόλεως στρατεύεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν, οὐκ ἄξια τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς παρούσης εὐδαιμονίας ἀπολαύειν εἶναι ἐνομίσατε. ξένοις δὲ οὐκ ἐπιστεύσατε. ἔδει δὲ στρατιωτῶν πρὸ τῆς ἀνάγ-

κης. πῶς οὖν ἐπενοήσατε. εὕρετε οἰκεῖον στράτευμα τῶν πολιτῶν οὐκ ἐνοχλουμένων, τοῦτο δὲ ὑμῖν ἐπορίσθη ἡ περὶ πᾶσαν τῆς ἀρχῆς βουλή, καὶ τὸ μηδὲν ἐκκρίνειν ξένων εἰς μηδὲν ὧν ἂν δύνηταί τι καὶ δέῃ ποιεῖν. τίς οὖν ἡ συλλογή, καὶ τί ὁ τρόπος, ἐλθόντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν ὑπήκοον. ἐντεῦθεν ἐσκέψασθαι τοὺς λειτουργήσοντας τήνδε τὴν λειτουργίαν, καὶ ὡς εὕρετε, ὁμοῦ τῆς τε πατρίδος ἀπηλλάξατε, καὶ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν πόλιν ἀντέδοτε αὐτοῖς, ὥστε καὶ αἰσχυνθῆναι, καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοὺς ἐκείνους γ' ἂν εἰπεῖν, ὅθεν ἦσαν τὸ ἀρχαῖον, ποιησάμενοι δὲ πολίτας, οὕτω καὶ στρατιώτας ἐποιήσατε. ὥστε τούς τε ἀπὸ τῆς πόλεως μὴ στρατεύεσθαι, καὶ τοὺς στρατευομένους, μὴ δ' ὁπωσοῦν ἧττον εἶναι πολίτας, πολιτείας τῆς μὲν ἀρχαίας ἀπολίτας γεγενημένους ἅμα τῇ στρατείᾳ, τῆς δ' ὑμετέρας, πολίτας τε καὶ φρουροὺς, ἀπὸ τῆς αὐτοῦ ἡμέρας, καὶ πάντες τε οὕτως ἕπονται καὶ πόλις οὐδεμία δυσμαινένει, ἀλλὰ τοσούτους γε ἀφ' ἑκάστων ᾐτήσατε. ὅσοι μήτε τοῖς διδοῦσιν ἔμελλον ἄχθος ποιήσειν, μήτε αὐτάρκεις ἔσεσθαι πλήρωμα ἑνὸς οἰκείου στρατεύματος παρασχέσθαι. ὥστε εὔνοιαν μὲν ἅπασαν ἔχειν τὰς πόλεις τοῖς ἐκπεμφθεῖσιν, ὡς κοινοῖς ἑαυτῶν, ἰδίᾳ δὲ ἑκάστῃ μὴ δ' ἥντινοῦν εἶναι δύναμιν ἀπὸ τῶν αὐτῆς, μὴ δὲ βλέπειν ἄλλοσε τοὺς ἐξελθόντας, ἢ πρὸς ὑμᾶς διὰ τὸ πρὸς τοῦτο μόνον καλῶς συντετάχθαι, καὶ μὴν τούς τε ἐπιτηδειοτάτους ἑκασταχόθεν ἐπιλέ-

ξαντες κέρδος οὐ μικρὸν εὕρεσθε. οὐ γὰρ ᾤεσθε δεῖν ὥσπερ μὲν τὰς πανηγύρεις καὶ τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας τοὺς ἄριστα πεφυκότας καὶ τοῖς σώμασι προὔχοντας, ἐγκριθέντας ἀσκεῖσθαι. τοὺς δὲ τῶν μεγίστων, καὶ ἀληθινῶν ἔργων ἀγωνιστάς, καὶ νικηφόρους ἐσομένους, ὁπόσας ἂν τύχοιεν νικᾶν, ὑπὸ ἀρχῆς τοιαύτης, τούτους δὲ ὥσπερ καιροῦ συνελθεῖν, καὶ μὴ πρὸ ἔξωθεν τοὺς μεγίστους τε καὶ μάλιστα ἐπιτηδειοτάτους ἐξ ἁπάντων ἐπιλεχθέντας ἀσκεῖσθαι, ὅπως εὐθὺς ἑστῶτες ὑπερέχοιεν· τούτους δὴ ἀνακαθάραντες καὶ φιλοκρινήσαντες τὸ κοινὸν τῶν ἀρχόντων, οὐ χωρὶς ὧν εἶπον, οὐδ᾽ ὥστε φθονεῖν ἐξεῖναι μᾶλλον τοῖς ἄλλοις τοῖς ὥσπερ τοῖς πόλεως μένουσιν. ἅτε οὐκ οὖσιν ὁμοτίμοις τὸ ἀρχαῖον. ἀλλ᾽ ἐν τιμῆς αὐτοὺς μέρει λήψεσθαι τὴν μετουσίαν τῆς πολιτείας, οὕτω εὑρόντες τε καὶ διαθέντες αὐτούς, ἤγαγετε ὥσπερ τὰ πέρατα τῆς ἀρχῆς. κἀνταῦθα διαστήσαντες, ἄλλοις ἄλλα φυλάττειν ἀπενείματε. τοιγαροῦν καὶ ὑπὲρ τῶν τειχῶν ἐβουλεύσασθέ τε καὶ ἐπενοήσατε. νῦν γὰρ ἄξιον εἰπεῖν. οὔτε γὰρ κατὰ τὴν λακεδαιμονίων αὐθάδειαν ἀτείχιστον ἂν προσείπῃς τήνδε τὴν πόλιν. οὔτ᾽ αὖ τειχήρη κατὰ τὴν βαβυλῶνος λαμπρότητα. ἢ εἴ τις ἄλλη σεμνότερον ἐτειχίσθη, πρότερον ἢ ὕστερον. ἀλλὰ καὶ τοῦτον τὸν τειχισμὸν παιδιὰν καὶ γυναικὸς ὡς ἀληθῶς ἔργον ἀπεφήνατε. αὐτῇ μὲν γὰρ τῇ πόλει περιβαλεῖν τὰ τείχη. οἷον ἀποκρύπτοντες αὐτὴν ἢ φεύγοντες τοὺς

ὑπηκόους,

ὑπηκόους, ἀγεννές τε εἶναι καὶ οὐ πρὸς τῆς ἄλλης διανοίας ἐνομίσατε, οἷον εἴ τις δεσπότης δεικνύει τοὺς ἑαυτοῦ δούλους, φοβούμενος. τειχῶν γε μὴν, οὐκ ἠμελήσατε. ταῦτα δὲ τῇ ἀρχῇ περιεβάλετε, οὐ τῇ πόλει, καὶ ἐστήσατε ὡς πορρωτάτω, λαμπρά τε καὶ ὑμῶν ἄξια, ὁρατὰ τοῖς εἴσω τοῦ κύκλου. ἡ δὲ πορεία ἐπ' αὐτὰ εἴ τις βούλοιτο ἰδεῖν, μηνῶν τε καὶ ἐνιαυτῶν. ἀρξαμένῳ βαδίζειν ἀπὸ τῆς πόλεως· ὑπὲρ γὰρ τὸν ἐξωτάτω κύκλον τῆς οἰκουμένης ἀτεχνῶς, οἷον ἐν τειχισμῷ πόλεως, δεύτερον ἀγαγόντες ἕτερον εὐκαμπέστερόν τε καὶ εὐφυλακτότερον, ἐνταῦθα τείχη τε προυβάλεσθε, καὶ πόλεις εὐφορίας ἐδείμασθε ἄλλας ἐν ἄλλοις μέρεσι πληρώσαντες οἰκητόρων, τέχνας τε καὶ ὑπουργοὺς δόντες αὐτοῖς, καὶ τἆλλα κοσμήσαντες. ὥσπερ δὲ τάφρος κύκλῳ περιείργει στρατόπεδον. ὥστε οὐδὲ δέκα παρασάγγαι λογιζομένου τοῦ περιβόλου τούτου τὸ περίμετρον, οὐδ' εἴκοσιν οὐδ' ὀλίγῳ πλείους, οὐδ' εἴποις ἂν εὐθὺς ὁπόσον. ἀλλ' ὅσον αἰθιοπίας τὸ ἐποικούμενον καὶ φᾶσις ἐνθένδε, καὶ εὐφράτης ἄνω. καὶ πρὸς ἑσπέραν ἡ μεγάλη καὶ τελευταία νῆσος, ἐντὸς ἀποκλείουσι, τοῦτο πᾶν ἔξεστι κύκλον καὶ περίβολον τῶν τειχῶν εἰπεῖν. τὰ δὲ οὐκ ἀσφάλτῳ, οὐδὲ πλίνθῳ ὀπτῇ δέδμηται, οὐδὲ κόνει στιλπνῷ ἕστηκεν. ἀλλ' ἔστι μὲν καὶ ταῦτα νομιζόμενα ἐφ' ἑκάστων τῶν τόπων. καὶ μάλα πολλά. τὰ καὶ τοῖς λίθοις ὥσπερ ὅμηρος ἔφη τὸν κατ' οἰκίαν τοῖχον, ἅμα καὶ

ἀκριβῶς ἡρμοσμένα ἄπειρά τε μεγέθη καὶ λάμποντα χαλκοῦ στιλπνότερον. ὁ δὲ δὴ πολὺ μεῖζον καὶ σεμνότερος κύκλος, πάντῃ παντάπασιν ἀῤῥαγὴς καὶ ἄλυτος πολὺ πάντας ὑπερλάμπων, καὶ οὐδεὶς τῶν πώποτε οὕτω παγείς. τούτων τῶν τειχῶν προασπίζουσιν ἄνδρες, φυγὴν οὐ νομίσαντες, ἡρμοσμένοι πρὸς ἀλλήλους ἐκείνῃ τῇ ἁρμονίᾳ, ᾗ τοὺς μυρμιδόνας ὅμηρός φησι, πρὸς ὃν εἶπον τοῖχον τότε εἰκάζων, πᾶσι τοῖς ὀργάνοις τοῦ πολέμου. συνεχῆ μὲν οὕτως ἀλλήλοις τὰ κράνη, ὡς μὴ δ' εἰς μέσον ὀϊστὸν διεξελθεῖν. ἀσπίδες δὲ ὑπὲρ κεφαλῆς ἐξαρθεῖσαι, μετεώρους ἂν δέχοιντο δρόμους, τοσοῦτο στεῤῥοτέρας τῶν κατ' ἄστυ ποιητῶν, ὥστε καὶ ἱππεῦσιν ἔξεστιν ἐπιθεῖν, καὶ τοῦτο δὴ τὸ εὐριπίδου, κατάχαλκον ὁρᾶν πεδίον τότε φήσεις ἀληθῶς. θώρακές δὲ οὕτως ἀλλήλων ἔχονται, ὥστε εἰ καὶ γυμνὸν τάξαις τὸν μέσον, ἀρκεῖν αὐτῷ τὰ ἑκατέρωθεν ἀπαντῆσαι μέχρι τοῦ μέσου. οἱ δὲ ἄκοντες. οἷον ἐκ διὸς περίπτοντες, ἀλλήλους ἐγκαταλαμβάνουσι. τοιαίδε αἱ ἁρμονίαι συγκέκλεινται, ὅτε τῶν διεξόδων κύκλος τειχῶν τε καὶ ὁ τῆς πάσης ἔφορος γῆς. πάλαι μὲν οὖν δαρεῖος μετ' ἀρταφέρνου καὶ δάτιδος, νήσου μιᾶς μίαν πόλιν ἐδυνήθη σαγηνεύσας ἑλεῖν. ὑμεῖς δ' ἅπασαν εἰ οἷόν τε εἰπεῖν σαγηνεύσαντες τὴν οἰκουμένην, οὕτως σώζετε τοῖς κοινοῖς αὐτοῖς πολίταις τε καὶ ξένοις, ὥσπερ ἔφην ἐξ ἁπάντων προκρίναντες ἐξηγάγετε ἐλπίδας τε παραστήσαντες τοῖς γινο-

μένοι· ἀγαθοῖς ἀνδράσι, μὴ μεταμελήσειν. οὐ γὰρ οὐδὲ πατρικὸν ἔσεσθαι τὸν ἀεὶ πρῶτον ἀεὶ διωνάμιον, καὶ δεύτερον, τὸν δεύτερον, καὶ τὴν ἄλλην τάξιν ὡσαύτως, ἧς ἂν ἕκαστος ἀξίας ᾖ ταύτην σχήσειν, ἅτε οὐ λόγων ἐνταῦθα κρινόντων τοὺς ἀγαθούς. παραδείγματά τε ἐμφανῆ πάντων τούτων ποιήσαντες. ὥστε ἅπαντας μὲν ἀργίαν συμφορὰν ἡγεῖσθαι. τὰς δὲ πράξεις ἀφορμὰς ὧν εὔχονται νομίζειν, καὶ κατὰ μὲν τῶν πολεμίων ὁμοφρονεῖν, πρὸς δὲ ἀλλήλους, ὑπὲρ τοῦ πρόσθεν ἀγωνίζεσθαι διὰ βίου. μόνους δὲ ἀνθρώπων εὔχεσθαι εὑρεῖν πολεμίους. ὥστε ὅταν μέν τις εἰς τὴν ἄσκησίν τε καὶ σύνταξιν ἴδῃ τοῦ στρατιωτικοῦ, τοῦτο δὴ νομιεῖ τὸ ὁμηρικόν, εἰ καὶ δέκα τόσοι εἶεν οἱ ἀντίπαλοι, ταχέως ἂν αὐτοὺς περιστραφέντας, ἄνδρα παρὰ ἐναληφθῆναι. ὅταν δὲ εἰς τὴν πλήρωσίν τε καὶ συλλογὴν αὐτοῦ βλέψῃ, τὸ τοῦ αἰγυπτίου φήσει τε καὶ οἰήσεται. ὃς τῷ καμβύσῃ διαρπάζοντι τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὰ ἱερὰ πορθοῦντι, στὰς ἐπὶ τῶν τειχῶν τῶν θηβαϊκῶν, ἀνέτεινε τήν τε βῶλον καὶ κύλικα ὕδατος ἀπὸ τοῦ νείλου σύμβολον ποιούμενος, ὅτι ἕως ἂν αἴγυπτον αὐτὴν καὶ τὸν ποταμὸν νεῖλον μετενεγκεῖν μὴ δύνηται μὴ δὲ ἀγαγεῖν ἀνάρπαστον, οὔπω τῶν αἰγυπτίων πλοῦτον εἴληφεν, ἀλλὰ ταχέως αὐτοῖς ἄλλα τοσαῦτα γενήσεται, τούτων μενόντων, καὶ οὔποτε ἐπιλείψει πλοῦτος αἴγυπτον. τοῦτο δὲ καὶ ὧδε τοῦ ὑμετέρου στρατιωτικοῦ νόμισαι τε

καὶ εἰπεῖν ἔξεστιν. ὅτι ἕως ἂν τὴν χώραν αὐτὴν μὴ
δύνωνταί τινες ἐξ ἕδρας ἀναστῆσαι. μὴ δὲ κενώ-
σαντες οἴχεσθαι. ἀλλ' ἀνάγκη ἢ μένειν αὐτὴν ἐφ'
ἑαυτῆς τὴν οἰκουμένην ἀμήχανον ἐπιλιπεῖν ὑμᾶς
πλήθη στρατιωτικά. ἀλλὰ τοσαῦτα, ὁπόσα βούλε-
σθε ὑπάρχειν ἀπὸ πάσης τῆς οὔσης ἀφικνούμε-
να, καὶ μὴν εἴς γε τακτικῶν λόγον, παῖδας ἅπαν-
τας ἀνθρώπους ἀπεφήνατε. οὐ γὰρ πρὸς τοὺς πο-
λεμίους ἀσκεῖν μόνον προὔθεσθε αὐτὰ τοῖς στρα-
τιώταις τε καὶ ἡγεμόσιν. ἀλλὰ πρὸς αὐτοὺς πρῶ-
τον. ὥστε καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐν τάξει ζῆν, καὶ μή-
ποτε λιπεῖν μηδένα τὴν προστεταγμένην αὐ-
τῷ. ἀλλ' οἷον ἐν χορῷ τινὶ αἰωνίῳ ἕκαστον τὴν ἑ-
αυτοῦ χώραν εἰδέναι τε καὶ σώζειν, καὶ τῷ μὲν ἐν τιμο-
τέρῳ, τὸν ἥττω μὴ διὰ τοῦτο φθονεῖν. ὧν δ' αὐτὸς
μείζων ἐστίν, ἀκριβῶς κρατεῖν. ἄχθομαι δ' ἔγωγε
ἑτέρους φθάσαντας εἰπεῖν ἐπὶ λακεδαιμονίων, ὅτι
ἄρα πλὴν ὀλίγων, τὸ στρατόπεδον αὐτοῖς ἄρχον-
τες ἀρχόντων εἰσίν. ὑμῖν γὰρ ἥρμοττε τετηρῆ-
σθαι, καὶ ἐφ' ὑμῶν πρῶτον εἰρῆσθαι. ὁ δὲ πρό-
τερον τοῦ δέοντος προεξήνεγκεν αὐτό. ἀλλ' οὕτω
τό γε λακεδαιμονίων στρατόπεδον, κινδυνεύει το-
σοῦτον εἶναι, ὅσους οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ πάντας ἄρ-
χοντας εἶναι. τὸ δ' ἐν τοσούτοις ἀριθμοῖς καταλό-
γων τε καὶ γενῶν, ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα διευρεῖν
ῥᾴδιον, ἀρξαμένους ἀπὸ ἑνὸς τοῦ διὰ πάντων
διεξιόντος τε καὶ πάντας ἐφορῶντος, ἔθνη, πόλεις
στρατόπεδα, ἡγεμόνας αὐτοὺς τελευτᾶν εἰς ἕνα

τετράρχων καὶ δεινῶν ἄρχοντα ἀνδρῶν, τὸ δ' ἐν μέσῳ πᾶν ἐκλείπομεν καὶ ὥσπερ νήματος περιστροφὴν, ἐκ τῶν πλειόνων εἰς τοὺς ἐλάττους ἀεὶ κατιέναι, καὶ οὕτω διήκειν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἀεὶ ταττομένους μέχρι τῆς τελευτῆς, πῶς οὐχ ὑπὲρ πᾶσαν τάξιν ἀνθρωπίνην ἐστίν. ἐπέρχεταί δέ μοι τὸ ὁμηρικὸν εἰπεῖν μικρὸν ὑπὲρ τῆς τελευτῆς ὑπαλλάξαντι, ζηνός που τοιήδε γ' ὀλυμπίου ἔνδοθεν ἀρχή. ὅταν γὰρ ἀρχὴ μὲν εἷς τοσούτων οἱ δὲ ἐπ' αὐτῷ διάκονοί τε καὶ πρέσβεις, αὐτοῦ μὲν πολὺ χείρους, ὧν δὲ ἐπιμέλονται, πολὺ βελτίους. πάντα δ' ἄνευ θορύβου καὶ ταραχῆς σιωπῇ περαίνωσι, φθόνος δ' ἐκποδὼν ἡ δίκης δὲ καὶ αἰδοῦς πάντα πανταχοῦ μεστά. καρπὸς δὲ ἀρετῆς μηδένα ἐκφεύγῃ, πῶς οὐχὶ νικᾷ τόδε τὸ ἔπος. Δοκεῖ δέ μοι γε οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει πολιτείαν παραπλησίως τοῖς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καταστήσασθαι. πρότερον μὲν γὰρ ἐδόκουν τρεῖς εἶναι κατὰ ἀνθρώπους πολιτεῖαι. δύο μὲν ἐν δυοῖν ὀνόμασιν, ἑκατέρα παρὰ τοὺς τῶν ἐχόντων τρόπους θεωρουμένη, τυραννὶς, καὶ ὀλιγαρχία, βασιλεία, καὶ ἀριστοκρατία. τρίτον δὲ ὄνομα, δημοκρατία, εὖ τε καὶ χεῖρον ἀγομένη. διειλήφασαν δ' αἱ πόλεις, ὡς ἑκάστοις αἵρεσις ἢ τύχη νικήσειε. τὸ δ' ὑμέτερον οὐδὲν ὁμοίως ἔχει. ἀλλ' οἱονεὶ κρᾶσις ἁπασῶν τῶν πολιτειῶν ἄνευ γε τῆς ἐφ' ἑκάστῃ χείρονος, οὕτω καὶ τοιοῦτον εἶδος πολιτείας νενίκηκεν, ὥστε ὅταν μὲν εἰς τὴν τοῦ δήμου τις ἰσχὺν βλέψῃ καὶ

ὡς ἁπάντων ὧν ἂν βουληθῇ τε καὶ αἰτήσῃ, ῥᾳδίως τυγχάνῃ, δημοκρατίαν νομιεῖ, καὶ οὐδὲν ἐνδεῖν πλὴν ὧν ἐξαμαρτάνει δῆμος. ὅταν δὲ εἰς τὴν γερουσίαν ἴδῃ τὴν βουλευομένην τι καὶ τὰς ἀρχὰς ἔχουσαν, ἀριστοκρατίαν οὐκ εἶναι ταύτης ἀκριβεστέραν νομιεῖ. εἰς δὲ τὸν πάντων τούτων ἔφορόν τε καὶ πρύτανιν βλέψας, παρ' οὗ τῷ τε δήμῳ τὸ τυγχάνειν ὧν βούλεται, καὶ τοῖς ὀλίγοις τὸ ἄρχειν καὶ δύνασθαι, τοῦτ' ἐκεῖνον ὁρᾷ, τὸν τὴν τελεωτάτην ἔχοντα μοναρχίαν, τυράννου τε κακῶν ἄμοιρον, καὶ βασιλέως σεμνότητος μείζονα, καὶ ταῦτ' οὐδὲν ἀπεικὸς οὕτω διελέσθαι καὶ καταδεῖν μόνους ὑμᾶς, καὶ περὶ τῶν ἔξω καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει. μόνοι γάρ ἐστε ὑμεῖς ἄρχοντες ὡς εἰπεῖν κατὰ φύσιν. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι οἱ πρὸ ὑμῶν δυναστεύσαντες, δεσπόται καὶ δοῦλοι ἀλλήλων ἐν τῷ μέρει γιγνόμενοι, καὶ νόθοι τῆς ἀρχῆς ὄντες, οὕτω διεξῆλθον, ὥσπερ ἐν σφαίρᾳ τὴν τάξιν μεταλαμβάνοντες, καὶ ἐδούλευσαν Μακεδόνες Πέρσαις, Πέρσαι Μήδοις. Μῆδοι Σύροις. ὑμᾶς δὲ ἐκ τοσούτου πάντες ἴσασιν, ἐξ ὅτουπερ ἴσασιν ἄρχοντας. ἅτ' οὖν ἐξ ἀρχῆς ὄντες ἐλεύθεροι καὶ οἷον εὐθὺ τὸ ἄρχειν εὐθὺς γενόμενοι, πάντα τὰ πρὸς τοῦτο φέροντα καλῶς ἐξηρτύσασθε καὶ πολιτείαν γε εὕρετε ἣν οὔπω πρόσθεν οὐδεὶς, καὶ θεσμοὺς, καὶ τάξεις ἀφύκτους ἅπασιν ἐπεστήσατε. ὃ δὲ, ἐκ πολλοῦ μὲν ὕπεισί με, καὶ πολλάκις ὤχληκε πρὸς αὐτοῖς τοῖς χείλεσι γιγνόμενον, παρε

νένικται δὲ αὐτὸ τοῦ λόγου δεῦρο ἀεὶ τοῦτο νῦν εἰπών, οὐκ ἂν ἴσως, ἀπὸ καιροῦ πέσοιμι. ὅσον γὰρ μεγέθει τῆς ἀρχῆς ἅπασι, τοσοῦτον ἐγκρατείᾳ καὶ πολιτείας ἐπινοίᾳ πάντως ὑπερβάλλεσθε, ὡς ἔστιν ἐν τοῖς εἰρημένοις, νῦν δέ μοι δοκεῖ κἀκεῖνό τις εἰπὼν, οὐκ ἂν ἁμαρτεῖν. ὅτι μὲν ἄνω πάντες καὶ οἱ ἐπὶ πλεῖστον γῆς ἄρξαντες, ὥσπερ σωμάτων γυμνῶν αὐτῶν τῶν ἐθνῶν ἦρξαν. πότε γὰρ πόλεις τοσαῦται κατ᾽ ἤπειρον καὶ κατὰ θάλατταν, ἢ πότε οὕτω διὰ πάντων ἐκοσμήθησαν, ἢ τίς πω οὕτω τῶν τότε διεξήλασεν, ἐπαριθμῶν ταῖς ἡμετέραις τὰς πόλεις. ἔστι δὲ ὅτε τῆς αὐτῆς διὰ δυοῖν καὶ τριῶν ἐξελαύνων, ὥσπερ στενωπῶν. ὥστ᾽ οὐ μόνον τῷ κεφαλαίῳ τῆς ἀρχῆς ἡττῶνται τοσοῦτον οἱ πρότεροι, ἀλλὰ καὶ ὧν τῶν αὐτῶν ἦρξαν ὑμῖν, οὐκ ἴσων ἑκάστων, οὐδὲ ὁμοίων ἦρξαν, ἀλλ᾽ ἔνεστι τῷ τότε ἔθνει πόλιν ἀντιστῆσαι τὴν ἐν αὐτῷ νῦν, καὶ δὴ καὶ φαίη τις ἂν ἐκείνους μὲν οἷς ἐρημίας καὶ φρουρίων βασιλεῖς γεγονέναι. ὑμᾶς δὲ, πόλεων ἄρχοντας μόνους. νῦν ἅπασαι μὲν αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐφ᾽ ὑμῶν ἀνέχουσι καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἀναθήματα, καὶ τέχναι, καὶ κόσμοι πάντες, ὑμῖν ἔχουσι φιλοτιμίαν. ὥσπερ ἐν προαστείῳ κόσμος. ἐκπεπλήρωνται δὲ ἀκταί τε παράλιοι καὶ μεσόγειοι πόλεσι, ταῖς μὲν οἰκισθείσαις, ταῖς δὲ αὐξηθείσαις, ἐφ᾽ ὑμῶν τε καὶ ὑφ᾽ ὑμῶν Ἰωνία δὲ ἡ περιμάχητος ἐλευθερωθεῖσα φρουρῶν καὶ σατραπῶν, πρόκειται πάσαις κάλλους ἡγε-

μῶν. ὅσον πρόσθεν ἐδόκει τῶν ἄλλων ὑπεραίρειν γενῶν χάριτι καὶ κόσμῳ, τοσοῦτον νῦν ἐπιδέδωκυῖα, αὐτῇ παρ' αὐτήν. ἡ δὲ σεμνὴ καὶ μεγάλη κατ' αἴγυπτον ἀλεξάνδρου πόλις, ἐγκαλλώπισμα τῆς ὑμετέρας γέγονεν ἡγεμονίας. ὥσπερ γυναικὸς πλουσίας ὅρμος, ἢ ψέλλιον ἐν πολλοῖς τοῖς ἄλλοις κτήμασιν, διατελεῖτε δὲ τῶν μὲν ἑλλήνων, ὥσπερ τινῶν τροφέων ἐπιμελόμενοι, χεῖρά τε ὑπερέχοντες, καὶ οἷον κειμένους ἀνιστάντες. τοὺς μὲν ἀρίστους καὶ πάλαι ἡγεμόνας ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους ἀφεικότες αὐτῶν. τῶν δ' ἄλλων μετρίως καὶ κατὰ πολλὴν φειδώ τε, καὶ πρόνοιαν ἐξηγούμενοι. τοὺς δὲ βαρβάρους, πρὸς τὴν ἑκάστοις αὐτῶν οὖσαν φύσιν παιδεύοντες, πρᾳότερόν τε καὶ σφοδρότερον, ὥσπερ εἰκὸς ἵππων ἐπιστατῶν μὴ εἶναι χείρους, ἀνθρώπων ὄντας ἄρχοντας, ἀλλ' ἐξητακέναι τὰς φύσεις, καὶ πρὸς ταύτας ἄγειν, καὶ γὰρ ὥσπερ πανηγυρίζουσα πᾶσα ἡ οἰκουμένη, τὸ μὲν παλαιὸν φόρημα, τὸν σίδηρον κατέθετο. εἰς δὲ κόσμον καὶ πάσας εὐφροσύνας τέτραπται σὺν ἐξουσίᾳ, καὶ αἱ μὲν ἄλλαι πᾶσαι φιλονεικίαι, τὰς πράξεις ἐπιλελοίπασι. μία δὲ, αὕτη κατέχει πάσας ἔρις. ὅπως ἔτι καλλίστη καὶ ἡδίστη αὕτη. ἑκάστη φανεῖται. πάντα δὲ μεστὰ γυμνασίων, κρηνῶν, προπυλαίων, νεῶν. δημιουργιῶν, διδασκάλων. ἐπιστημόνως τε ἔξεστιν εἰπεῖν. οἷον πεπονηκυῖαν ἐξ ἀρχῆς ἀνακεκοσμῆσθαι τὴν οἰκουμένην. δωρεαὶ δ' οὔποτε λείπουσιν εἰς ταύτας παρ' ὑμῶν ἰοῦσαι. οὐ

δ' ἔστιν εὑρεῖν τοὺς μειζόνων τετυχηκότας, διὰ τὴν ὁμίαν εἰς ἅπαντας ὑμῶν φιλανθρωπίαν. πόλεις τε οὖν δήπου λάμπουσιν αἴγλῃ καὶ χάριτι καὶ ἡ γῆ πᾶσα, οἷον παράδεισος ἐγκεκόσμηται. καπνοὶ δ' ἐκ πεδίων καὶ φρυκτοὶ φίλιοι καὶ πολέμιοι. οἷον τῶν δ' ὕματος ἐκριπίσαντος, φροῦδοι γῆς ἐπέκεινα καὶ θαλάσσης. ἀντεισῆκται δὲ θέας πᾶσα χάρις καὶ ἀγώνων ἀριθμός. ὥστε ὅλον ὥσπερ ἱερὸν καὶ ἄσβεστον οὐ διαλείπει τὸ πανηγυρίζειν. ἀλλὰ περίεισιν ἄλλοτε εἰς ἄλλους ἀεὶ δὲ ἔστι που. πάντες δὲ ἀξίως τούτου πεπράγασιν. ὥστε μόνους ἄξιον εἶναι κατοικτείρειν τοὺς ἔξω τῆς ὑμετέρας οἵτινές που εἰσὶν ἄρα ἡγεμονίας, οἵων ἀγαθῶν στέρονται, καὶ μὴν τό γε ἀπὸ πάντων λεγόμενον, ὅτι γῆ πάντων μήτηρ, καὶ πατρὶς κοινὴ πάντων ἄριστα ὑμεῖς ἀπεδείξατε. νῦν γοῦν ἔξεστι καὶ ἕλληνι, καὶ βαρβάρῳ, καὶ τὰ αὐτοῦ κομίζοντι, καὶ χωρὶς τῶν αὐτοῦ, βαδίζειν ὅποι βούλεται ῥᾳδίως, ἀτεχνῶς ὡς ἐκ πατρίδος εἰς πατρίδα ἰόντι, καὶ οὔτε πύλαι κιλίκιοι φόβον παρέχουσιν οὔτε στεναὶ καὶ ψαμμώδεις δι' ἀράβων ἐπ' αἴγυπτον πάροδοι οὐκ ὄρη δύσβατα. οὐ ποταμῶν ἄπειρα μεγέθη, οὐ γένη βαρβάρων ἄμικτα, ἀλλ' εἰς ἀσφάλειαν ἐξαρκεῖ ῥωμαῖον εἶναι, μᾶλλον δὲ ἕνα τῶν ὑφ' ὑμῖν, καὶ τὸ ὁμήρῳ λεχθὲν, γαῖα δέ τοι ξυνὴ πάντων, ὑμεῖς ἔργῳ ἐποιήσατε, καταμετρήσαντες μὲν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. ζεύξαντες δὲ παντοδαπαῖς γεφύραις ποταμοὺς, καὶ ὄρη κόψαντες, ἱππήλατον γῆν εἶναι

σταθμοῖς τε τὰ ἔρημα ἀναπλήσαντες, καὶ διαίτῃ καὶ τάξει πάντα ἡμερώσαντες. ὥστ' ἔγωγε τὸν νομιζόμενον πρὸ Τριπτολέμου βίον, τοῦτον εἶναι τὸν πρὸ ὑμῶν ἐπινοῶ σκληρόν τινα καὶ ἄγροικον καὶ ὀρείου διαίτης ὀλίγον ἀποκεχωρηκότα. ἀλλ' ἄρξαι μὲν τοῦ ὑμετέρου τε καὶ τοῦ νῦν τὴν ἀθηναίων πόλιν. βεβαιωθῆναι δὲ καὶ τοῦτο ὑφ' ὑμῶν, δευτέρων φασὶν ἀμεινόνων. οὐδέ γε δεῖ νῦν περιήγησιν γῆς γράφειν, οὐδ' ὡς ἕκαστοι χρῶνται νόμοις ἀπαριθμεῖν, ἀλλ' ὑμεῖς ἅπασι περιηγηταὶ κοινοὶ γεγόνατε, ἀναπετάσαντες ἁπάσας τῆς οἰκουμένης τὰς πύλας, καὶ παρασχόντες ἐξουσίαν, αὐτόπτας πάντων, τοὺς θέλοντας γίνεσθαι νόμους τε κοινοὺς ἅπασι τάξαντες καὶ τὰ πρόσθεν λόγου μὲν διηγήσει τέρποντα. λογισμῷ δὲ, εἰ λαμμάνοι τις ἀφόρητα, παύσαντες γάμους τε κοινοὺς ποιήσαντες καὶ συντάξαντες, ὥσπερ ἕνα οἶκον ἅπασαν τὴν οἰκουμένην. ἀτεχνῶς δὲ, ὥσπερ οἱ ποιηταὶ λέγουσι, πρὸ τῆς Διὸς ἀρχῆς, ἅπαντα στάσεως καὶ θορύβου καὶ ἀταξίας εἶναι μεστά. ἐλθόντος δὲ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν Διὸς, πάντα δὴ καταστῆναι καὶ τοὺς Τιτᾶνας εἰς τοὺς κατωτάτους μυχοὺς τῆς γῆς ἀπελθεῖν συνωσθέντας ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῶν σὺν αὐτῷ θεῶν. οὕτως ἄν τις καὶ τὸ δὲ τῶν πρὸ ὑμῶν τε, καὶ ὑφ' ὑμῶν πραγμάτων λογιζόμενος ὑπολάβοι, ὡς πρὸ μὲν τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, ἄνω καὶ κάτω συνετετάρακτο καὶ εἰκῇ ἐφέρετο. ἐπιστάντων δὲ ὑμῶν, ταραχαὶ καὶ στάσεις ἔληξαν. τάξις δὲ πάντων καὶ φῶς

λαμπρὸν ἐσῆλθε βίου καὶ πολιτείας. νόμοι τε διεφάνησαν, καὶ θεῶν βωμοὶ πίστιν ἔλαβον. πρότερον γὰρ ὥσπερ τοὺς γονέας ἐκτέμνοντες καὶ τὴν γῆν ἔτεινον, παῖδάς τε οὐ κατέκτεινον, ἀλλ' ἀπώλλυσαν τοὺς ἀλλήλων τε καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἐν ταῖς στάσεσι, καὶ πρὸς ἱερεῖς. νῦν δὲ κοινὴ καὶ σαφὴς πᾶσι πάντων ἄδεια δέδοται. αὐτῇ τε τῇ γῇ καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ κατοικοῦσι, καὶ τοῦ μὲν κακῶς πάσχειν ἅπαντα ἀφεῖσθαι. τοῦ δὲ καλῶς ἄγεσθαι, πολλὰς τὰς ἀφορμὰς εἰληφέναι μοι δοκοῦσι, καὶ οἱ θεοὶ καθορῶντες συγκατορθοῦν ὑμῖν εὐμενῶς τὴν ἀρχήν, καὶ διδόναι βέβαιον τὴν κτίσιν αὐτῆς. ζεὺς μέν, ὅτι αὐτῷ τῆς οἰκουμένης καλοῦ φασὶ ἔργου καλῶς ἐπιμέλεσθε. ἥρα δέ, γάμων νόμῳ γιγνομένων τιμωμένη. ἀθηνᾶ δὲ καὶ ἥφαιστος τεχνῶν τιμωμένων. διόνυσος δὲ καὶ δημήτηρ, ὅτι αὐτῆς οἱ καρποὶ οὐχ ὑβρίζονται. ποσειδῶν δέ, ναυμαχιῶν μὲν καθαρευούσης τῆς θαλάττης αὐτῷ. τὰς δὲ ὁλκάδας ἀντὶ τῶν τριηρέων κατειληφυίας. ὅ γε μὴν ἀπόλλωνος, καὶ ἀρτέμιδος, καὶ μουσῶν χορός, οὔποτε λείπει τοὺς ὑπηρέτας ἐν τοῖς θεάτροις καθαρῶν. ἑρμῆς δὲ ἀγώνων οὐκ ἄμοιρος, οὐδὲ πρεσβειῶν. ἀφροδίτῃ δέ, σπορῶν καὶ χαρίτων πότε μᾶλλον καιρὸς ὑπῆρξεν. ἢ πότε πλείονα μοῖραν ἔσχον αἱ πόλεις. αἱ δ' ἀσκληπιοῦ χάριτες καὶ τῶν κατ' αἴγυπτον θεῶν, νῦν, πλεῖστον εἰς ἀνθρώπους ἐπιδεδώκασιν. οὐ μήν, οὐδὲ ἄρης γε ὑμῖν ἠτίμασται. οὐδὲ δέος μὴ συντάραξει τὰ πάν-

τα, ὥσπερ ἐν Λαπιθῶν δείπνῳ παροφθεὶς, ἀλλ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις ἔξω τῶν ποταμῶν χορεύει τὴν ἄπαυστον χορείαν, αἵματος καθαρὰ σώζων τὰ ὅπλα. ὅ γε μὴν πάντ' ἐφορῶν ἥλιος, οὐδὲν οἶδεν ἐφ' ὑμῶν βίαιον, οὐδ' ἄδικον, οὐδ' οἷα πολλὰ ἐν τοῖς πρόσθεν χρόνοις ὥστ' εἰκότως ἥδιστα ἐφορᾷ τὴν ὑμετέραν ἀρχήν. δοκεῖ δέ μοι καὶ Ἡσίοδος, εἰ ὁμοίως Ὁμήρῳ τέλειος ἦν τὰ ποιητικὰ καὶ μαντικὸς, ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ ἠγνόησε τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἐσομένην, ἀλλὰ προεῖδε καὶ ἀνεφθέγξατο ἐν τοῖς ἔπεσιν, οὕτω καὶ αὐτὸς οὐκ ἂν ὥσπερ νῦν ἀπὸ χρυσοῦ γένους ἀρξάμενος γενεαλογεῖν, ἡνίκα ταύτην ἀρχὴν ἐνεστήσατο περί γε τοῦ τελευταίου καὶ σιδηροῦ γένους διαλεγόμενος, τούτου ἂν αὐτοῦ φάναι γενέσθαι τὸν ὄλεθρον, εὖτ' ἂν γινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν, ἀλλ' ἡνίκ' ἂν ἡ ὑμετέρα προστασία τε καὶ ἀρχὴ καταστῇ. τὸ τ' ἂν φάναι φθαρῆναι τὸ σιδηροῦν φῦλον ἐν τῇ γῇ, καὶ δίκη δὲ καὶ αἰδοῖ, τότ' ἂν ἀποδοῦναι κάθοδον εἰς ἀνθρώπους, καὶ οἰκτεῖραι τοὺς πρὸ ὑμῶν γενομένους. ἀεὶ μὲν οὖν τά γε δὴ παρ' ὑμῖν, τίμια, εἰσαχθέντα ὡς ἀληθῶς ὑφ' ὑμῶν καὶ ἑξῆς ἀεὶ μᾶλλον βεβαιούμενα. ὅ γε μὴν νῦν ἄρχων, μέγας οἷον ἀγωνιστὴς καθαρὸς, τοσοῦτον ὑπεραίρει τοὺς πρὸ αὐτοῦ καὶ τὸν πατέρα ὅσον οὐδ' εἰπεῖν ῥᾴδιον, ἑτέρους αὐτὸς ὑπεραίρει, καὶ δὴ φαίη τις ἂν δικαίου σύνην καὶ νόμιμον εἶναι τοῦτο ὡς ἀληθῶς, ὅτι κρίνειεν οὗτος. τί δὲ καὶ τοῦτο πρὸ τῶν ἄλλων οἶμαι σαφῶς, ὅτι τοὺς τῆς ἀρχῆς κοι

υἱωνοὺς οὓς οἰκείους ἔχει παῖδας, ὁμοίως ἑαυτῷ, πλείους ἢ τῶν πρὸ αὐτοῦ τίς. ἀλλὰ τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ἀγώνισμα παντὸς μεῖζον, παρισῶσαι τῷ τῆς ἀρχῆς μεγέθει τὸν λόγον, καὶ σχεδὸν τοῦ ἴσου χρόνου δεόμενον, ὅσονπερ ὁ τῆς ἀρχῆς. εἴη δ' ἂν οὗτος πᾶς αἰών, κράτιστον δὲ ὥσπερ οἱ τῶν διθυράμβων τε καὶ παιάνων ποιηταί, εὐχήν τινα προσθέντα, οὕτω κατακλεῖσαι τὸν λόγον, καὶ δὴ καὶ κεκλήσθω θεοὶ πάντες καὶ θεῶν παῖδες, καὶ διδόντων ἀρχὴν τήνδε καὶ πόλιν τήνδε, θάλλειν δι' αἰῶνος καὶ μὴ παύσασθαι, πρὶν ἂν μύδροι τε ὑπὲρ θαλάσσης πέσωσιν, καὶ δένδρα ἦρι θάλλοντα παύσηται, ἄρχοντά τε τὸν μέγαν καὶ παῖδας τούτου. ὥστε εἶναι καὶ πρυτανεύειν πᾶσι τὰ ἀγαθά. ἐκτετέλεσταί μοι τὸ τόλμημα. εἴτε δὲ χεῖρον εἴτε βέλτιστον, ἔξεστιν ἤδη φέρειν τὴν ψῆφον.

ΤΕΛΟΣ.

α β b γ c δ d ε e ζ f η g θ h ι i κ k λ l μ m

ἅπαντά ἐστι δυάδια.

Omnes sunt duerniones.

Venetiis apud hæredes Petri Rauani, & Socios. M D X L I X.

